

De man die het gras maait

Vaders in vraag

Vaders met vragen

Vragen naar vaders

Inhoud

- [Beginsituatie](#)
- [Aanknopingspunten bij het leerplan secundair onderwijs](#)
- [Achtergrondinformatie](#)
- [Lesimpulsen](#)
 - [Een vader had twee zonen](#)
 - [Het offer van Isaak](#)
 - [Gedichten](#)
 - [Muziek](#)
 - [Na de scheiding: papa bestaat niet meer voor mij](#)
 - [God als vader](#)
 - [Relatie vader-kind: interviewfragmenten](#)
 - [Film](#)
- [Didactische suggesties](#)
- [Reacties en ervaringen van collega's godsdienstleerkrachten](#)

[top](#)

Beginsituatie

Vader zijn is een begrip dat vele verschillende ladingen dekt. Iedereen heeft een vader. En iedereen over heel de wereld staat op een andere manier ten opzichte van zijn of haar vader. Er zijn culturele verschillen maar ook de band tussen vader en kind kan heel verschillend zijn. Hoewel 'vader-zijn' in onze westerse cultuur doorheen de tijd een andere betekenis gekregen heeft, zijn de vele nieuwe samenlevingsvormen die naast het klassieke gezin bestaan, er niet in geslaagd om 'de vaders' te verdringen. Toch is het spreken over vader een complex gebeuren.

Er bestaan vele soorten vaders:

Caro heeft een zeer Ingewikkelde Pa. (...)

Mijn moeder zegt dat je vroeger ook een Gewone Pa had. Die kwam thuis, keek televisie en dronk bier. Zulke vaders bestaan geloof ik niet meer.

Je hebt bijvoorbeeld een vader die je vader niet is.

Of een vader die wel je vader is maar ergens anders woont.

Of een vader die wel bestaat, maar je weet niet waar.

Of een vader uit een buisje die je niet kent.

Of een vader uit een buisje die je wel kent, maar waar je geen pappa tegen zegt, omdat je pappa zegt tegen de man van je moeder.

Of een vader uit een buisje die niet de man van je moeder is, maar waar je wel pappa tegen zegt.

Of een vader waarvan je weet waar hij is, maar waar je niet naartoe mag.

Of je hebt twee vaders, die van mannen houden.

Of twee vaders die allebei vrouw zijn, maar lesbisch.

Nou ja, zoek het maar uit.

uit: Guus Kuijer, *Voor altijd samen, amen*, Amsterdam/Antwerpen, 1999.

Er is ook steeds meer sprake van de 'nieuwe vader'. *Wat wordt hiermee bedoeld? En waarin zijn die vaders dan zo nieuw?* Heel vaak spelen gevoelens van verlangen mee. *Wat verlangen jongeren van het leven? Hoe zien ze hun gezin? Verlangen ze een gezin? En waar komen de verantwoordelijkheden van het gezin in confrontatie met hun verlangens?*

Spreken over 'vader' in de godsdienstles roept ook de associatie op met degene die we 'God de vader' noemen. Ook hier is het beeld doorheen de tijd verschoven. Voorbeelden hiervan zijn de discussie die vandaag nog steeds gevoerd wordt over God als Vader, men kan hierbij zeker denken aan de bijdrage van de feministische theologie. Onlosmakelijk hiermee verbonden, rijst de vraag naar het godsbeeld in onze huidige samenleving: Is er nog sprake van een persoonlijk godsbeeld?

Deze in de kijker probeert een schets te maken van de 'nieuwe vader' enerzijds en zoekt een kritisch antwoord op de hedendaagse vraag naar het beeld van God de vader anderzijds.

[top](#)

Hermeneutische knooppunten levensbeschouwelijke en religieuze vorming

1. Jongeren, vaderbeeld en vaderschap

In het klassieke vaderbeeld zien we dat de moeder het huishouden doet en voor de kinderen zorgt, terwijl de vader gaat werken. Steeds vaker wordt ook gesproken over de nieuwe man en nemen vrouwen een groter aandeel in van de arbeidsmarkt. Hierdoor verschuift het klassieke beeld. Hoe zien jongeren dat? Leeft het klassieke beeld nog steeds bij de jongeren vandaag? Volgen zij hun eigen vaders voorbeeld hierin? Hoe zien jongeren zichzelf als toekomstige vader of moeder? Welk beeld hebben zij van de vaderrol in onze samenleving?

Bron: Hans Van Crompbrugge, *Andere vaders in de toekomst?*, in *Vaders in soorten. Vaders in soorten en maten gewikt en gewogen*, Lannoo Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, 2002, p. 86.

Ook vader zijn lijkt niet meer zo makkelijk als vroeger. Het klassieke beeld van de strenge vader lijkt ook te wankelen. Er zijn vele soorten vaders. Welke vader hebben jongeren? En hoe gaan ze om met hun vader? Wat zijn de verschillende soorten hedendaagse relaties tussen vaders en hun kinderen, hoe kijken ze naar elkaar? Is vader nog steeds degene die de wet voorschrijft in het gezin of is vader eerder iemand die bemiddelend omgaat met vragen en problemen?

Misschien zijn er in de klas ook jongeren uit een nieuw samengesteld gezin of uit een éénoudergezin. Op welke manier verandert deze situatie de band die ze hebben met hun vader? Wat gebeurt er met het vaderbeeld of de relatie met de vader in gebroken gezinnen? Gezinnen waar de vader of de moeder overleden is, waar de ouders gescheiden zijn en de kinderen alleen bij de vader of moeder wonen. Levert dit problemen op? In welke mate heeft een jongere een vader nodig en wat voor een vader? Kan een moeder alleen voldoende ondersteuning en een 'complete' opvoeding geven? Welke gevolgen heeft dit voor de identiteit van de jongeren?

2. Vader: genetisch bepaald of kwestie van opvoeding?

Er zijn vele soorten vaders. De ene is al wat meer zorgend dan de andere. Sommige vaders zijn autoritair, andere dan weer helemaal niet ... Door alle verschillen heen zijn er ook enkele gelijkenissen. Hoe kunnen die verschillen en gelijkenissen verklaard worden? Is het enkel een kwestie van opvoeding? En wat met de gendergebonden factoren?

De gender-discussie over nature-nurture ligt aan de basis van dit hermeneutisch knooppunt. Worden de mannelijke vader-eigenschappen doorgegeven in de opvoeding of meegegeven in de genen? En in hoeverre kunnen de verschillen tussen de vele soorten vaders dan worden verklaard? Speelt het beeld van de eigen vader hierin ook geen rol?

3. God de vader

Als op maatschappelijk vlak zoveel soorten vaders zijn, wat dan met het beeld van God de vader? God de Vader wordt in de beeldende kunst vaak afgebeeld als de autoritaire en alwetende God. Kunnen jongeren dit beeld nog rijmen met het beeld dat ze hebben van God? Is God voor jonge mensen vandaag nog een vader? En wat betekent dit dan? Is God voor jongeren vandaag een persoon? Zijn persoonlijke categorieën gewenst om

God te benoemen? Dit hermeneutisch knooppunt is gebaseerd op het artikel van Pollefeyt, D. & Dillen, A., *Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid*, in Mens van God, *God van mensen, Leuvense theologen in gesprek met kardinaal Godfried Danneels*, Antwerpen, Halewijn, 2005, pp. 13-15.

4. Verlangen: zichzelf zijn of zichzelf worden?

Jongeren verlangen heel veel van het leven. Dit is goed, jongeren moeten ergens naar streven, een zekere ideologie hebben. Maar wat laten ze hiervoor? Hoe ver gaan ze om hun dromen en verlangens in te vullen? Is het wel mogelijk om al mijn verlangens altijd in te vullen? Waar ligt de grens tussen ideologie en realiteit? Hoe moet men hiermee omgaan? Moet men zich voornamelijk naar de andere richten en zichzelf wat meer op de achtergrond plaatsen, met als gevaar zichzelf te verliezen? Of moet men integendeel meer naar de eigen verlangens luisteren en de haalbaarheid van de relatie hiervan laten afhangen?

Een voorbeeld hiervan is de studiekeuze die jongeren willen maken. Jaarlijks worden studenten geconfronteerd met de vraag naar de keuze van een studierichting. Soms wordt die studiekeuze door de ouders aangegeven. Wat als dit tegen de zin van de jongere is? Hoe moet de jongere dan omgaan met autoriteit en gezag, voornamelijk wanneer die naar zijn aanvoelen tegen zijn eigen verlangens ingaan? Soms is een studiekeuze ook ingegeven door een ideologisch verlangen? Misschien te hoog gegrepen? Hoe gaat de jongere daar mee om?

5. Gehoorzamen of niet?

Enerzijds wordt er aan de jongere op verschillende domeinen gevraagd te gehoorzamen. Ouders bepalen het uur van thuiskomst van een avondje uit, ze bepalen ook het zakgeld, de eventuele vakantieplannen, de geplogenheden in het gezin... Een groot deel van haar leven besteedt de jongere op school waar hij moet stilzitten, luisteren en schrijven, meewerken, op tijd lessen leren en taken moet indienen en waar misstappen vaak jaren worden megedragen. Op sportief, muzikaal en andere domeinen worden er ook een aantal eisen gesteld: alle trainingen zijn verplicht, de muziekstukken moeten inge oefend zijn, de tekeningen gemaakt...

Anderzijds leeft de vraag naar het waarom: waarom moet ik gehoorzamen, moet ik hun zin doen, waarom luisteren ze niet (meer) naar mij? Weten mijn ouders, de leerkrachten en opvoeders werkelijk altijd beter dan ikzelf wat voor mij goed is? En waarom moeten we op school al die stof leren die we het jaar daarop niet meer nodig hebben die we al voor meer dan de helft vergeten zijn?

6. Is mijn 'verlangen' wel 'mijn' verlangen?

Aan de ene kant wordt de jongere geconfronteerd met meerdere uitdagingen die vooral via media en reclame op hem afkomen. Ook de maatschappelijke sfeer speelt hierbij een belangrijke rol. Maar aan de andere kant is het fundamenteel om voeling te krijgen met datgene wat diep vanbinnen leeft, met de persoonlijke 'roeping'. In hoeverre is die persoonlijke keuze bepaald door de media, door maatschappelijke tendensen, door wat vrienden mij voorhouden?

7. Verlangen en kiezen

Enerzijds hoor je vaak: je leeft maar één keer, laat je gaan en geniet ervan. Maar anderzijds voelen velen aan dat het leven voor hem/haar een diepe zin, een persoonlijke en unieke uitdaging kent. Hoe kan ik ontdekken wat 'het leven' van mij vraagt?

Vaak hoort men dat er een tekort is aan verplegers, opvoeders, leerkrachten, logopedisten... Maar waarom kiezen voor een dergelijke studierichting? Ik kan toch beter een job kiezen waar ik met de minste inspanning het meeste geld mee kan verdienen!

[top](#)

Aanknopingspunten bij het leerplan secundair onderwijs

Eerste graad

In het beroepsvoorbereidend leerjaar

1 IEMAND ZIJN, IEMAND WORDEN - doelen
in de 1e paragraaf, die begint op p. 73:
verlangens in het eigen leven opsporen en uitdrukken;

1 IEMAND ZIJN, IEMAND WORDEN – wenken
in de 1e paragraaf, die begint op p. 4:
Het verlangen kan ter sprake komen via de bewondering die de jongere heeft voor andere mensen;

In het 1e jaar

3 VERHALEN – Terreindoel 2

Het appelerende in enkele bijbelse verhalen

2 Tijd - Terreindoel 6

De eigen leeftijd in het bijzonder op het vlak van 'geloven' typeren

[top](#)

Tweede graad

In het 1e jaar van de 2e graad BSO

1 WAAR STA JE NU IN JE LEVEN? - Ingrediënten

in de 1e paragraaf, die begint op p. 132:

ik ga een weg die ik soms niet zelf kies. Ook figuren uit de bijbel maken de spanning tussen KIEZEN en gekozen worden mee: Abraham en Petrus (Joh 21, 15-19); de spanning bespreken tussen 'ik zou willen zijn gelijk de ander' en 'toch zou ik mezelf willen zijn': verlangen, eigen aard, de ander, de gemeenschap, zelfwording.

2 WAT GEEFT JE LEVEN? – Ingrediënten

in de 1e paragraaf, die begint op p. 134:

de wisselende spanning: zoeken- vinden, verlangen- ontvangen, verwachten - vervuld worden;

In het 1e jaar van de 2e graad ASO

2 BRONNEN VAN LEVEN - Terreindoel 5

Onderzoeken in hoeverre godsbeelden levengenevend of vernietigend kunnen zijn: het belang van relationele godsbeelden (vader)

1 JEZELF WORDEN – ingrediënten

in de 2e paragraaf, die begint op p. 104

identiteit: omgaan met het verlangen en verlangens;

In het 1e jaar van de 2e graad TSO

2 BRONNEN VAN LEVEN - Terreindoel 5

dragende levenservaringen aangeven en verwoorden: persoonlijke godsrelatie

1 IDENTITEIT– Beginsituatie

in de 1e paragraaf, die begint op p. 156

De adolescenten zijn sterk bezig met die identiteitsvorming: zij zoeken wie ze zelf zijn, willen authentiek zijn, ze verlangen 'iemand te worden' en zoeken hoe dat kan;

In het 2e jaar van de 2e graad BSO

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN? - beginsituatie
in de 1e paragraaf, die begint op p. 135
*via hun ervaringen kunnen ze een groeiend inzicht krijgen in hun manier van KIEZEN;
externe factoren beïnvloeden sterk het KIEZEN."*

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN? - terreinomschrijving
in de 3e paragraaf, die begint op p. 135
Waar wil ik voor KIEZEN en waar kies ik voor;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN? - terreinomschrijving
in de 3e paragraaf, die begint op p. 135
*KIEZEN is niet evident: het veronderstelt opstaan voor, bewustwording, stappen zetten,
werken aan weerbaarheid, gevolgen zien ...;*

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?- terreinomschrijving
in de 4e paragraaf, die begint op p. 135
Leven is KIEZEN: door wie of wat?;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?- terreinomschrijving
in de 4e paragraaf, die begint op p. 135
*(Door onzekerheid stel ik keuzes uit, dan KIEZEN anderen voor mij; sommige levenskeuzes
heb ik niet in eigen handen; als een ander (de maatschappij, mijn ouders, vrienden) KIEZEN,
moet ik zelf niet KIEZEN);*

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Doelen
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
... illustreren hoe bewust 'KIEZEN' leidt tot een sterkere persoonlijkheid;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Doelen
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
... liefhebben en vriendschap als een steeds weer 'KIEZEN voor' bespreken;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Ingrediënten
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
Welke keuzes heb ik reeds gemaakt? Zelf KIEZEN is niet evident;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Ingrediënten
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
KIEZEN als proces: mogelijkheden en consequenties;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Ingrediënten
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
christen zijn is KIEZEN voor het volle leven;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Ingrediënten
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
KIEZEN brengt mensen samen of verdeelt ze;

1 WAT VALT ER TE KIEZEN IN HET LEVEN?– Ingrediënten
in de 1e paragraaf, die begint op p. 136
de om- en verleidingen bij het KIEZEN;

3 HOE LEEF JE MET VERSCHILLEN?

Terreindoel 2: bespreken hoe verscheidenheid een verrijking (gave) en/of een moeilijkheid (opgave) kan zijn voor het eigen geloven.

Wenken p. 12: aan de hand van details uit het schilderij van Rembrandt over 'De Verloren Zoon', de houding van de Vader tegenover de zoon laten ontdekken.

In het 2e jaar van de 2e graad ASO

1 KIEZEN– Beginsituatie
in de 1e paragraaf, die begint op p. 107
KIEZEN betekent voor deze jongeren eerder 'verkennen' of 'experimenteren' van de vele mogelijkheden waarmee ze geconfronteerd worden.

1 KIEZEN– Beginsituatie
in de 1e paragraaf, die begint op p. 107
Ze hebben weinig zicht op de consequenties van dit KIEZEN voor later”;

1 KIEZEN– Beginsituatie
in de 2e paragraaf, die begint op p. 107
KIEZEN, geroepen tot vrijheid (Gal 5, 13).

1 KIEZEN– Terreinomschrijving
in de 1e paragraaf, die begint op p. 107
houdingen in het KIEZEN;

1 KIEZEN– Ingrediënten
in de 2e paragraaf, die begint op p. 108
KIEZEN als grondoptie;

3 OMGAAN MET VERSCHIL - Terreindoel 5
Het omgaan met verschil als uitdaging voor het opbouwen van een levensbeschouwelijke identiteit bespreken: God als de gans andere)

In het 2de jaar van de 2e graad TSO/KSO

1 KIEZEN– Terreinomschrijving
in de 1e paragraaf, die begint op p. 160
Kan je altijd en bij alles KIEZEN?

1 KIEZEN– Doelen
in de 6e paragraaf, die begint op p. 162
aantonen dat KIEZEN een voortdurend zoeken naar evenwicht tussen vrijheid en gebondenheid inhoudt;

1 KIEZEN– Wenken
in de 1e paragraaf, die begint op p. 15
Wat mag ik zelf KIEZEN en wat Kiezen anderen voor mij?

1 KIEZEN– Wenken
in de 1e paragraaf, die begint op p. 15
Het is moeilijk te KIEZEN: het aanbod is groot, flits- en zapcultuur, verleiders (bekoringsverhaal), vrijblijvendheid, angst om te KIEZEN en te verliezen.

1 KIEZEN– Wenken
in de 1e paragraaf, die begint op p. 15
KIEZEN tussen, tegen-over, voor, vanuit;

3 OMGAAN MET VERSCHIL - terreindoel 5
Het omgaan met verschil als uitdaging voor het opbouwen van een levensbeschouwelijke identiteit bespreken: God als de gans andere

[top](#)

Derde graad

In het 1e jaar van de 3e graad BSO

1 WAT IS MENSWAARDIG SAMEN-LEVEN? – beginsituatie
in de 1e paragraaf, die begint op p. 141
Ze verKIEZEN te leren uit eigen ervaringen, eerder dan uit de ervaringen van anderen;

In het 2de jaar van de 3e graad ASO

2 COMMUNICATIE VAN ZIN(VRAGEN) - Terreindoel 4

Bespreken hoe mens-, wereld- en godsbeelden bevrijdend of verlamvend kunnen werken;

In het 2de jaar van de 3e graad TSO/KSO

2 LIEFDE EN VRIENDSCHAP – Beginsituatie

in de 1e paragraaf, die begint op p. 175

Het verlangen kleurt hun hele gevoelsleven;

1 KIEZEN – WENKEN

in de 1e paragraaf, die begint op p. 7

Ze kunnen wel mits een open benadering het unieke en het mogelijk verrijkende van een christelijk KIEZEN laten oplichten;

[Doorzoek zelf het leerplan op trefwoorden](#)

[top](#)

Achtergrondinformatie: Bronnen en andere relevante literatuur

Boeken

- BASSET, L., *La joie imprenable*, Genève, Labor et Fides, 1996
- BIEZEVELD, K. E., *Spreeken over God als vader. Hoe kan het anders?*, Ten Have, Baarn, 1996.
- FRANKL, V., *De wil zinvol te leven. Logotherapie als hulp in deze tijd*, Rotterdam, Houten, 1980.
- GIRARD, R., *Ik zie Satan vallen als een bliksem*, Agora/Pelckmans, 2000.
- GIRARD, R., *Le bouc émissaire*, Parijs, B. Grasset, 1982.
- HEYLEN, M., *In de naam van de vader! Over de relatie tussen vaders en zonen*, Leuven, Acco, 2005.
- JANSSEN, K., *Het grote avontuur van God en mens. Kinderbijbel met meer dan 150 verhalen*, Kampen, Kok, Davidsfonds/Infodok, Leuven, 2004.
- NOUWEN, H., *Eindelijk thuis, Gedachten bij Rembrandts 'De terugkeer van de verloren zoon'*, Tielt, Lannoo, 1999.
- PACOT, S., *Ose la vie nouvelle*, Parijs, Editions du Cerf, 2003 (in vertaling).
- PACOT, S., *Reviens à la vie*, Parijs, Editions du Cerf, 2002 (in vertaling).

- PACOT S., *Tot in onze diepste diepten. Het evangelie ter harte nemen*, Ten Have, Baarn, 2001.
- STEEN, M., *Abba, vader*, Tielt, Lannoo, 1998.
- WEYENS R., *Van wonde naar verwondering, Hoe omgaan met innerlijke pijn?*, Gent, Carmelitana, 2001.
- HOGER INSTITUUT VOOR GEZINSWETENSCHAPPEN, *Vaders in soorten*, Tielt, Lannoo, 2002.

Artikels

- BOFF, L., *Geef kinderen de kans om een levensplan te volgen. Breng de vader terug in de samenleving*, in NRC Handelsblad (11 september 2004).
- BOSMANS, S., *Ouderverstoting. Daadwerkelijk syndroom?* (03.05.2003), <http://www.pedagogiek.net> (toegang 05.11.2004).
- CORNEAU, G., *Afwezige vaders, verloren zonen. Over de mannelijke identiteit*, Servire Cothen, 1993.
- HALKES, C., *De motieven van het protest in de feministische theologie tegen God de Vader*, in Concilium 17/3 (1981) pp. 105-112.
- KATECHISMUS VAN DE KATHOLIEKE KERK, Brussel, Licap-SRKK, 1995.
- JANZING, J., *Na de scheiding. Papa bestaat niet meer voor mij*, in Libelle 36/3062 (2004) pp. 36-39.
- KUPPENS, P. G., *Kinderen scheiden ook mee* (11.02.2003). <http://www.pedagogiek.net> (toegang 05.11.2004).
- PARMENTIER, M. F. G., *Isaak gebonden – Jezus gekruisigd. Oudchristelijke teksten over Genesis 22*, Kampen, Kok, 1996, pp. 9-49.
- POLLEFEYT, D. & DILLEN, A., *Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid*, in Mens van God, *God van mensen, Leuvense theologen in gesprek met kardinaal Godfried Danneels*, Antwerpen, Halewijn, 2005.
- ROSS, A. P., *Creation and Blessing. A Guide to the Study and Exposition of the Book of Genesis*, Grand Rapids, MI, Baker Book House, 1988, pp. 391-404.
- SÖLLE, D., *Vader, macht en barbaarsheid. Feministische vragen aan een autoritaire godsdienst*, in Concilium 17/3 (1981) pp. 71-77.
- VAN BEERS, M., *Aandacht voor tienervaders* (28.08.2004). <http://www.pedagogiek.net> (toegang 05.11.2004).

Onderzoeken

- LODEWIJCKX, E., *Alleenstaande ouders. In detail bekeken*, <http://www.cbgs.be>, Bijdragen onderzoek – Huishoudens, 8 juni 2004.
- POLLEFEYT, D., D. HUTSEBAUT, H. LOMBAERTS, M. DE VLIAGER, A. DILLEN, J. MAEX, W. SMIT, *Godsdienstonderwijs uitgedaagd. Jongeren en (inter)levensbeschouwelijke vorming in gezin en onderwijs. Opzet, methode en resultaten van empirisch onderzoek bij leerkrachten rooms-katholieke godsdienst en leerlingen van de derde graad secundair onderwijs in Vlaanderen*, Leuven, 2004.

Sites

- [Site voor alleenstaande vaders](#) met biografieën, een forum, een enquête, verhalen, gedichten, nieuws, tips, getuigenissen, spreuken, Zelfs met een "Vaders-Award" en "Vaders Keuring". (toegang 04.11.2004)
- [Een uitgebreide site](#) met allerlei informatie voor vaders in het algemeen: vaderkrant, logboeken, columnisten, vaderscitaten, workshops, forum, ... Brede waaier van informatie en interessante weetjes. (toegang 15.11.04)

[top](#)

Vaders en hun rol in het gezin

Vele soorten vaders

In de huidige samenleving bestaan er gezinssamenstellingen in alle soorten en maten. Het kan een zeer complexe situatie zijn. Dit kan bij jongeren voor behoorlijk wat verwarring zorgen.

"Echtscheiding en conflicten hebben allerlei negatieve effecten op kinderen. Daarnaast wordt er nog te weinig naar kinderen geluisterd als het gaat om de scheiding van hun ouders. Na een scheiding is de omgang met beide ouders het beste voor kinderen. Maar dan wel met ouders die geleerd hebben hun conflicten te beheersen en niet uit te vechten in het bijzijn van hun kinderen."

Dit zijn bevindingen uit het rapport "Het verdeelde kind" (november 2002), een literatuuronderzoek uitgevoerd door de Universiteit Utrecht in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming. Aanleiding voor de Raad om zo'n onderzoek te laten uitvoeren, is het feit dat de laatste jaren steeds meer kinderen bij echtscheidingen betrokken zijn (zie tabel). Veel kinderen zien na de scheiding de uitwonende ouder, meestal de vader, niet meer. Vaak ruziën ouders ook na de scheiding eindeloos door over omgangsregelingen.

Tabel 1: Echtscheidingen en het aantal hierbij betrokken minderjarige kinderen

Jaar	Aantal scheidingen	Aantal minderjarige kinderen
1992	30.500	25.700
1994	36.200	29.800
1996	34.900	29.500
1998	32.500	29.300
2000	34.700	33.000
2001	37.500	35.000

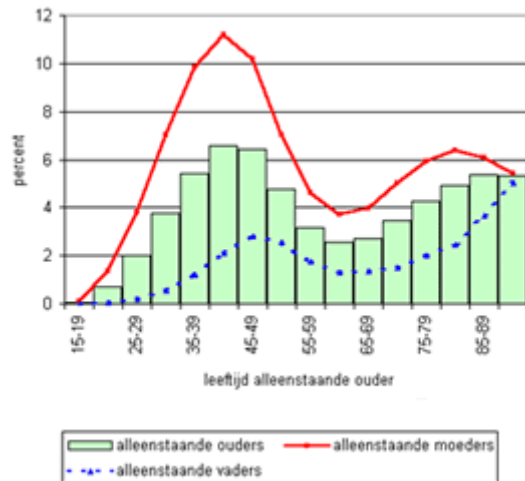
Bron: CBS, 2002 (laatste cijfers zijn nog voorlopig)

Bron: P. G. Kuppens, Kinderen scheiden ook mee (11.02.2003). <http://www.pedagogiek.net> (toegang 05.11.2004).

Het CBGS (Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie) voerde recentelijk een onderzoek naar alleenstaande ouders. Dit onderzoek definieert een alleenstaande ouder als "een man of vrouw die aan het hoofd staat van een huishouden en die niet samenwoont met een partner, maar wel samenwoont met één of meer (eigen of stief-) kinderen". De leeftijd en de

burgerlijke staat van de kinderen speelt geen rol in deze definitie. Wordt deze definitie gehanteerd, dan zijn er in het Vlaams Gewest op 1/1/2003 154.191 alleenstaande moeders en 34.442 alleenstaande vaders.

Figuur 2: Percentages alleenstaande moeders, alleenstaande vaders en alleenstaande ouders, per leeftijdsgroep. Vlaams Gewest, op 1/1/2003

In figuur 2 wordt aangegeven hoeveel alleenstaande ouders er zijn per 100 mannen, respectievelijk 100 vrouwen van een bepaalde leeftijd. Ook in dit beeld springt het verschil tussen vrouwen en mannen in het oog. Zo is bijvoorbeeld 2% van alle 40- à 44-jarige mannen een alleenstaande vader, terwijl 11% van alle vrouwen van die leeftijd een alleenstaande moeder is. Relatief hoge percentages alleenstaande moeders en vaders worden gevonden in de oudste leeftijdsgroepen. Zoals verder zal blijken, zijn dit verweduwd vrouwen en mannen die met één of meer volwassen kinderen samenwonen. [LODEWIJCKX, E., Alleenstaande ouders. In detail bekeken, <http://www.cbgs.be>, Bijdragen onderzoek – Huishoudens, 8 juni 2004.]

Omgangsrecht vervangt bezoekrecht (De standaard, 5 oktober 2005)

"In echtscheidingszaken spreekt men niet meer van hoede- en bezoekrecht. Die juridische termen bestaan niet meer sinds de wet van 13 april 1995. Ouderlijk gezag, verblijfsregeling en omgangsrecht zijn in de plaats gekomen.

De gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, of co-ouderschap, is sinds 1995 de regel geworden. De wet gaat ervan uit dat beide ouders die niet meer samenleven, gezamenlijk de belangrijke beslissingen in het leven van een kind nemen. Dat gaat van de schoolkeuze, over godsdienstonderwijs tot beslissingen over uitstapjes en pianolessen.

Alleen als er geen normaal contact mogelijk is tussen de ex-partners, kent de rechter het exclusief ouderlijk gezag aan een van de ouders toe. De andere ouder heeft dan recht op persoonlijk contact, of omgangsrecht.

Los van de regeling over het ouderlijk gezag staat de concrete verblijfsregeling voor de kinderen. De ouders maken daarover afspraken en de hoofdverblijfplaats wordt altijd bij een van de ouders gevestigd, ook wanneer het kind een week bij de vader en een week bij de

moeder verblijft. Dat wordt ook een tweeverblijfsregeling genoemd en sommigen spreken in dit verband over verblijfsco-ouderschap." (fvg)

In het belang van het kind (De standaard, 16 februari 2005)

"Na een scheiding moeten kinderen evenveel tijd bij hun vader als bij hun moeder doorbrengen, vindt Laurette Onkelinx, de minister van Justitie. Neen, zeggen een aantal kinderrechtengroeperingen. „Verblijfsco-ouderschap verplichten gaat voorbij aan het belang van het kind."

RECENT werden er een aantal wetsontwerpen en -voorstellen ingediend die het verblijfsco-ouderschap als voorrangregel willen opleggen. Maar is dat verblijfsco-ouderschap wel de beste regeling voor alle kinderen?

Oor voor het kind

Ongeveer één op de vier minderjarigen in Vlaanderen maakt zelf thuis een scheiding mee. Ingrepen in het omgangsrecht hebben dan ook een impact op een grote groep kinderen.

Wij stellen vast dat er tot op heden geen enkele wetenschappelijke basis is om te beweren dat verblijfsco-ouderschap de beste regeling is voor alle kinderen na scheiding. Zeker niet wanneer de wet nu al het verblijfsco-ouderschap toelaat. Daarom pleiten we sowieso voor meer onderzoek én vooral voor een kindereffectenonderzoek dat een zeer nuttige toetssteen kan zijn om te verhinderen dat wetswijzigingen te snel of te ondoordacht doorgevoerd worden.

Een kwart van de klachten die het Kinderrechtencommissariaat het afgelopen jaar ontving, ging over echtscheidingen en meer bepaald over de omgangsregeling. Kinderen klagen dat zij daarin geen inspraak hebben. Zowel bemiddelaars als rechtbanken zouden dan ook een aangepast gespreksluik moeten inbouwen om tegemoet te komen aan de nood van kinderen om gehoord te worden. Zeker in een echtscheidingsprocedure die grote gevolgen heeft voor hun leven en hun toekomst, mag het beleid niet onverschillig blijven toekijken.

Een goed contact met beide ouders is voor kinderen heel belangrijk. Het omgangsrecht moet dan ook evenzeer een recht van het kind zijn. Dat is trouwens in overeenstemming met het internationaal verdrag van de rechten van het kind.

Niet alleen het belang en de noden van de ouders moeten aan bod komen, maar ook die van het kind (school, vriendjes, hobby's, opgroeien met broers en zussen).

Het komt er dus op aan geval per geval te bekijken wat voor het kind en de ouders de beste regeling is. Een verblijfsregeling die goed werkt in het ene gezin, is niet noodzakelijk het beste voor het andere.

Werk voor de wetgever

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat niet zozeer de scheiding op zich, maar wel het slepend conflict tussen de ouders voor de kinderen ontredderend is. Preventie van het ouderconflict moet dan ook een beleidsprioriteit worden. Want een omgangsregeling moet

niet alleen maximaal contact met beide ouders zonder meer beogen, maar veeleer voorkomen dat het kind gekneld raakt in een ouderlijk conflict.

Komt het toch tot een conflict, dan moet er in eerste instantie gestreefd worden naar conflictbeheersing. Elke vorm van dwanguitvoering is uitgesloten. Het manu militari meesleuren van het kind is immers extreem traumatiserend.

Bij dat alles is een belangrijke rol weggelegd voor scheidings- en ouderschapsbemiddeling. Want een verblijfsregeling die ouders in onderling akkoord hebben opgesteld, biedt de beste garanties dat afspraken worden nageleefd en dat iedereen, kinderen en ouders, zich er goed bij voelen.

We pleiten er zelfs voor dat kennismaking met dergelijke bemiddeling een verplichte stap wordt, zeker voor scheidende ouders met kinderen. De beleidsmakers kunnen misschien te rade gaan in Noorwegen. Daar zijn ouders met kinderen verplicht om aan enkele bemiddelingsvergaderingen deel te nemen voor ze een echtscheidingsprocedure kunnen starten. De Noorse overheid neemt zelf vier bemiddelingsuren ten laste.

Wij zijn ten slotte ook voorstander van de verdere uitbouw van de bezoekruimtes, waar ouders en kinderen professioneel begeleid worden en stap voor stap kunnen werken aan betere onderlinge verhoudingen.

Niet verplichten

Verblijfsco-ouderschap vergt een grondige bereidheid tot overleg en een goede verstandhouding tussen de ouders. Het op stapel staande wetsontwerp stelt dat rechters verblijfsco-ouderschap als eerste keuze moeten overwegen, ook in die situaties waar er sprake is van een groot conflict tussen de ouders: de ene ouder wil een andere verblijfsregeling dan de andere. Wij vrezen dat de verplichting tot verblijfsco-ouderschap dat conflict zeker niet oplost, maar enkel vergroot.

Een van de belangrijkste drijfveren voor deze wetgevende initiatieven, is het feit dat de vaders door de rechters nog vaak benadeeld worden bij het bepalen van de verblijfsregeling. Dat probleem vergt echter een mentaliteitswijziging in hoofde van rechters, ouders en de ganse maatschappij. Het zal niet zomaar opgelost worden door het verplicht opleggen van het verblijfsco-ouderschap aan ouders."

Annemie Drieskens (*Gezinsbond*), Ankie Vandekerckhove (*Kinderrechtencommissariaat*), Ann Buysse (*faculteit psychologie en pedagogische wetenschappen UGent*), Mia Renders (*Centrum Algemeen Welzijnswerk Artevelde Contrapunt Gent*), Lieve Van den Kerckhove (*Bezoekruimte 'Halfgrond', Gent*)

Breng de vader terug in de samenleving

BOFF, L., *Geef kinderen de kans om een levensplan te volgen. Breng de vader terug in de samenleving*, in NRC Handelsblad (11 september 2004).

"De ingewikkelde maatschappelijke arbeidsverdeling, de deelname van vrouwen aan het openbare leven en hun harde kritiek op het patriarchaat en het machismo hebben de

vaderfiguur in een crisis gedompeld. Het gevolg is in zekere zin een vaderloze samenleving of in elk geval één waarin de vader afwezig is."

Met deze woorden begint het artikel van Leonardo Boff, een bekend bevrijdingstheoloog in Latijns-Amerika. Boff pleit ervoor de vaderfiguur zijn betekenis terug te geven. Boff maakt een onderscheid tussen het antropologische vaderprincipe en de vadermodellen in de cultuur. Het doel is volgens Boff namelijk dat een kind een goed vadersbesef moet kunnen ontwikkelen zodat een positief beeld van God de Vader kan opgebouwd worden en zodat het later zelf ook een goede vader of moeder kan zijn.

Een gelijkaardige gedachte wordt ook verwoord in het artikel *Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid*; Pollefeyt, D. & Dillen, A., [*Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid*](#), in Mens van God, *God van mensen*, *Leuvense theologen in gesprek met kardinaal Godfried Danneels*, Antwerpen, Halewijn, 2005.

- *"Vaderschap kan vandaag, vanuit sociologische hoek, niet meer éénduidig gedefinieerd worden. Spreken over vaders is een complexe aangelegenheid geworden."* (p. 189)
- *"De postmoderne maatschappij wordt gekenmerkt door groeiende onzekerheid op alle vlakken. Dat geldt zeker voor de genderverhoudingen. Wat betekent het om vrouw en moeder, man en vader te zijn? Vooral mannen voelen zich vandaag onzeker. Ze vinden in onze maatschappij vaak geen duidelijk beeld van wat het is om man te zijn. Het 'afwezig-zijn' lijkt zelfs typerend voor vaders vandaag, naar het verval van de autoriteit van vaders."*

In het artikel wordt verder het belang van de aanwezigheid van de vader benadrukt. Vaders geven het gezin een materiële ondersteuning. Maar meer nog, vaders zorgen ook voor de emotionele ondersteuning van vrouw en kinderen. Een vader draagt ook bij aan de ontwikkeling van de autonomie van het kind.

De vraag wordt gesteld of de 'vader-figuur' enkel de vader kan zijn uit het klassieke gezin. Kan een man in een nieuw gezin ook niet die taken op zich nemen zonder de biologische vader te zijn van de kinderen in het gezin?

"Dat betekent dat de vraag niet zo zeer is of er een huwelijk is of niet, maar wel hoe kinderen opgevoed worden. Daarbij is het wel duidelijk dat twee primaire opvoedingspatronen (ook bv. een stiefvader) beter zijn dan slechts één." (p. 197)

Echtscheidingen: vaders en kinderen?

- JANZING, J., *Na de scheiding. Papa bestaat niet meer voor mij*, in Libelle 36/3062 (2004) pp. 36-39.

In dit artikel uit Libelle staan een aantal interessante getuigenissen van een vader en een dochter. Libelle raadpleegde voor deze reportage de psychiater en gezinstherapeut Dirk de Wachter. Volgens hem is het zeer schadelijk voor het kind als één van beide ouders uit het leven van het kind verdwijnt en als slechterik wordt afgeschilderd. Een kind verliest dan het vertrouwen in beide ouders en voor een stuk ook in de gehele mensheid. De Wachter haalt een recent Nederlands onderzoek aan dat aantoonde dat een derde van de kinderen na een echtscheiding het contact met één van de ouders verliest, meestal de vader. Dit is volgens De Wachter een symptoom dat de band tussen ouder en kind in onze maatschappij in gevaar is. Tot voor kort werd in tachtig procent van de gevallen het hoederecht aan de moeder toegekend, wat verklaart waarom het overwegend vaders zijn die hun kind na een echtscheiding hebben verloren. Een onderzoek uit 2002 wees uit dat 85.000 Belgische kinderen hun vader niet meer zien, in de meerderheid van de gevallen als gevolg van een echtscheiding. De wetgeving m.b.t. het ouderlijk gezag is echter gewijzigd in 1995. Beide ouders blijven het ouderlijk gezag t.a.v. hun minderjarige kinderen gezamenlijk uitoefenen, ook al wordt er een uitspraak gedaan van hoederecht en bezoekrecht.

- P. G. KUPPENS, *Kinderen scheiden ook mee* (11.02.2003), <http://www.pedagogiek.net> (toegang 05.11.2004).

Nog enkele "ludieke" afbeeldingen die als illustratie gebruikt kunnen worden om een klasgesprek/klasdiscussie op te starten:

Info: <http://www.f4j.nl>

Artikels: www.geocities.com/f4j_nl/acties.html

Batman beklimt rechtbank Utrecht (De standaard, 17 januari 2005)

UTRECHT - "Een man verkleed als Batman heeft vanochtend de rechtbank in het Nederlandse Utrecht beklommen. Hij staat op een platform aan het gebouw. Volgens een verklaring is 'Batman' lid van Fathers 4 Justice (F4J), een internationale actiegroep die vecht voor de rechten van vaders die na een echtscheiding hun kinderen niet meer mogen zien.

Het gerechtsgebouw is uitgekozen omdat rechters het kinderen, "willens en wetens onmogelijk maken om hun vader te kunnen zien", aldus F4J. "Ze verdienen hun geld met het veroorzaken van humanitaire ellende en immens verdriet bij scheidende ouders."

De actie markeert volgens F4J een volgende stap in een escalerende campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid. Leden hielden eerder vergelijkbare acties in Den Haag, Rotterdam en Alkmaar. Op tweede kerstdag verschanste een man verkleed als Zorro zich op het dak van het paleis Soestdijk.

Batman is voorlopig niet van plan om naar beneden te komen. „Ik blijf hier zo lang mogelijk.“ Aan het platform heeft hij twee spandoeken gehangen. De politie is bij de rechtbank maar is geen halsbrekende toeren van plan om Batman naar beneden te krijgen, meldde een woordvoerder.

Fathers 4 Justice heeft in Groot-Brittannië, Canada, Australië, de VS en Nederland naar eigen zeggen meer dan 12.000 leden. In september 2004 zette de Britse vaderrechtenactivist Jason Hatch de Londense politie te kijk door namens F4J in Batman-kostuum urenlang het balkon van Buckingham Palace te bezetten."

Bron:

http://www.smh.com.au/ffxImage/urlpicture_id_1070127272061_2003/11/30/01nat_wilcox.jpg (toegang 17.12.04)

Concrete tips om met deze beelden te werken, zie [impuls6](#).

In het artikel van Pollefeyt en Dillen wordt dieper ingegaan op de verhouding van vaders en moeders na een scheiding. [POLLEFEYT, D. & DILLEN, A., *Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid*, in Mens van God, *God van mensen, Leuvense theologen in gesprek met kardinaal Godfried Danneels*, Antwerpen, Halewijn, 2005.] Er worden niet alleen argumenten gegeven die de aanwezigheid van de vader ondersteunen maar evenzeer voor de manier waarop vaders zich best verhouden tot hun kinderen (p. 198).

Er worden in het artikel verschillende redenen opgesomd waarom het belangrijk is dat vaders aanwezig zijn en vooral meer zorg op zich nemen.

- "Ten eerste geldt dat ook de responsiviteit, de warmte en de ondersteuning van vaders in de opvoeding van kinderen een stimulans is voor belangrijke competenties van kinderen."
- "Ten tweede moeten we erkennen dat mannen zelf ook voldoening kunnen halen uit het zorgen voor kinderen. Ze ontwikkelen zo eigen competenties en krijgen meestal ook een vorm van erkenning vanwege degene voor wie ze zorgen."
- "Ten derde geldt dat, wanneer vaders meer zorgen, hun kinderen ook een minder traditioneel rollenpatroon leren kennen."
- "Ten vierde is voor vrouwen het feit dat mannen meer 'zorgen' vaak ook een stap naar een meer gelijkwaardige taakverdeling en een manier om beroepsarbeid, zorg voor het gezin en eventueel ook vrijwillige inzet elders, met elkaar te combineren."

De auteurs maken de bedenking dat zulke 'nieuwe vaders' echter nog relatief weinig voorkomen.

En de vaders van morgen?

Verwachten de jongeren dat hun leeftijdsgenoten in de toekomst andere (nieuwe?) vaders zullen worden? Blijkbaar niet, ze denken dat hun medestudenten klassieke vaders zullen worden. Ze geven aan dat het vaderbeeld dat ze hebben van hun eigen vader ook in de toekomst het dominante vaderbeeld zal zijn. Het beeld dat ze als ideaal voor zichzelf/hun partner wensen, namelijk de gelijke taakverdeling, komt hier pas op de vijfde plaats. Kortom, ze zien voor zichzelf een nieuwere vaderrol weggelegd dan voor hun leeftijdsgenoten. Ze definiëren zichzelf als progressief, maar doen dat niet voor hun leeftijdsgenoten. Meer dan de helft van de jonge mannen voorspelt dat de vaders van de toekomst niets/weinig in het huishouden zullen doen. Slechts drie op de tien jonge vrouwen geloven dat de jongens van hun generatie betrokken vaders zullen zijn.

Bron: Simonne Vandewaerde & Tanja Nuelant, *Andere vaders in de toekomst?*, in *Vaders in soorten. Vaders in soorten en maten gewikt en gewogen*, Lannoo Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, 2002, p. 86.

[top](#)

Omgaan met verlangen

Inleiding

Omgaan met verlangen kan men vanuit verschillende hoeken benaderen. Er werd gekozen voor een psychologische en spirituele benadering. Omgaan met verlangen is een existentieel onderwerp dat zich in bijna alle situaties voordoet en waar men al sinds mensenheugenis mee worstelt: moet men kiezen voor zichzelf of voor de ander, is het individu of de groep belangrijk, leeft men vanuit het sociaal wenselijke of betreedt men andere, zelfontworpen paden ... Het omgaan met verlangen is ook iets waarmee men vanaf de eerste levensdagen worstelt en waarmee men normaal beschouwd door de opvoeding heen leert om te gaan.

Vaak worden jongeren geconfronteerd met de spanning tussen verlangen enerzijds en de sociale omgeving anderzijds. Vandaag is dit meer en meer acuut omdat de actuele maatschappelijke sfeer in toenemende mate het persoonlijk initiatief en de zelfontplooiing centraal plaatst. De sociale realiteit, de invloed van mijn gedrag op de andere(n), de gevolgen voor later worden vaak naar het tweede plan verschoven ten voordele van de zelfontwikkeling en de persoonlijke genoegens. Het omgaan met de natuur is daar een macrovoorbeeld van. Ook op microvlak is die spanning voelbaar, voornamelijk in ethische dilemma's.

Fanatieke vader van tennisbeloftes stopt slaapmiddel in drinkfles tegenstanders – Het Nieuwsblad, 06/08/2003

Voor Christophe Fauviau (40), vader van twee Franse tennisbeloftes, was geen truc te gortig om zijn kinderen naar de top te duwen. Hij stopte het anti-depressiemiddel 'Temesta' in de drinkfles van hun tegenstanders zodat die slaperig over het veld zwijmelden. Vorige maand viel zo'n bedwelmd tennisser achter het stuur in slaap en reed zich te pletter. Fauviau is gearresteerd op beschuldiging van dood door vergiftiging en riskeert 20 jaar cel.

Alexandre Lagadere, een 25-jarige leraar uit Dax, was op weg naar huis na een match tegen één van Fauviau's kinderen, de 16-jarige Maxime. Hij had de wedstrijd al na één set afgebroken omdat hij zich onverklaarbaar moe voelde. Na de fatale crash van Lagadere ontdekten de dokters geen sporen van alcohol of drugs in zijn bloed, maar wel van Temesta, ook al was dat middel hem nooit voorgeschreven.

Toen begon het de Franse speurders te dagen. Op een toernooi eind juni had de tegenstander van Maxime Fauviau in de halve finale de politie verteld dat hij vader Fauviau had betrappt terwijl hij met zijn waterfles aan het knoeien was. En Maxime's volgende tegenstander was een rechtszaak begonnen omdat hij zich na de match onwel voelde en twee dagen in het ziekenhuis had gelegen.

Vader Fauviau is deze week gearresteerd in het treinstation van Dax, in het zuidwesten van Frankrijk, bij zijn terugkeer van een toernooi in Egypte waar zijn 13-jarige dochter Valentine aantrad.

Er is geen enkele aanwijzing dat de kinderen weet hadden van de duistere praktijken van hun vader. Ze hadden zijn "hulp" zelfs helemaal niet nodig, zeker Valentine niet. Want terwijl Maxime door zijn tegenstanders wordt beschreven als een goede amateur, gaat Valentine door als de nieuwe hoop voor het Franse tennis.

Het is niet de eerste keer dat ouders van beloftevolle tennissers zelf begeven onder de druk. Zo werd Jim Pierce, vader en coach van Mary Pierce, in 1993 van Roland Garros geweerd omdat hij luid begon te vloeken in de tribune toen zijn dochter haar match verloor. (DPW)

In het leven van een leerling (ik tegenover ik) zijn er dagelijks situaties waar hij of zij op één of andere manier met haar verlangens in conflict komt en waar hij of zij verplicht is te kiezen: de eisen van het samenleven in een gezin; het in meerdere of mindere mate afhankelijk zijn van de vragen en verwachtingen van de ouders; de discipline op school, al was het maar de basisdiscipline van de sociale omgang in klas met medeleerlingen en leerkrachten; zichzelf motiveren om te studeren, lessen en cursussen bij te houden; voorbereiden en afleggen van proefwerken ... Die situaties staan in spanning met de vele verlangens van de jongere. Waarvoor of voor wie moet hij/zij kiezen: ouders versus lief; leerkracht versus vriendengroep; studiehouding versus eigen hobby's; toetsen en proefwerken voorbereiden versus op café gaan...?

"Als adolescent ontdekt de puber echter de kracht van het verlangen naar erotisch en intellectueel genot. Door dit kwellende, knagende verlangen ontdekt hij ook het gemis: hij verlangt uiteraard naar wat hij niet heeft, misschien ook wel in tegenstelling tot het kind dat z'n behoeften nog in de familiale omgeving kan bevredigen. De adolescent moet ergens anders naar verlangen; hij kan niet langer het voorwerp zijn van het verlangen van vader of moeder, en zij kunnen op hun beurt niet langer het voorwerp van zijn verlangen blijven."

Bron: http://www.jeunes-et-depression.org/ne/coloq_vanmeerbeeck.htm

Uit het leven van een leerling (ik tegenover de andere) nemen we als voorbeeld de conflicten tussen zijn ouders, waar de jongere vaak vaststelt en soms als vertrouwenspersoon van zijn ouders te horen krijgt: "Hij/zij verstikt mij, ik kan mezelf niet meer zijn in dit huwelijk; hij/zij is mij ontrouw geweest; we kunnen met mekaar niet praten; hij/zij spreekt mij seksueel niet (meer) aan...". Hierdoor wordt de jongere thuis op een scherpe manier geconfronteerd met een samenlevingsmodel dat uiteindelijk dreigt te breken op het feit dat de persoon of beide partners hun verlangens niet kunnen of willen beheren op een volwassen en evenwichtige wijze. Soms loopt die spanning zo hoog op dat geweld de enige uitkomst lijkt.

Oorzaken van echtscheidingen

De redenen waarom mensen uit de echt scheiden vallen niet zomaar op te sommen. Veelal gaat het om een combinatie van stresserende factoren die op elkaar inwerken. Mensen die in echtscheidingsconflicten betrokken raken, gaan automatisch op zoek naar "de" oorzaak en construeren een verhaal voor zichzelf. Eerder onderzoek dat hierrond werd uitgevoerd door Koen Matthijs van het sociologisch onderzoeksinstituut van de K.U.Leuven, noemde als voornaamste redenen: buitenechtelijke relaties, alcoholisme (en andere verslavingsproblemen) en communicatieproblemen tussen de partners. Mishandeling wordt door een relatief groot aantal vrouwen binnen de studie als een bijkomende oorzaak van huwelijksproblemen genoemd. Naast de hierboven geciteerde elementen bestaan nog tal van andere aanleidingen, die vaak in een complexe verhouding tot elkaar staan.

Volgens Thérèse Jacobs, hoofd van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie en mede-auteur van het UIA-onderzoek 'Gezinsontbinding in Vlaanderen', zijn er diverse bijkomende oorzaken die de trend van de stijgende echtscheidingscijfers kunnen verklaren. Zo blijkt dat jongeren die de echtscheiding van hun ouders meemaken later procentueel ook zelf sneller in

een relatiebreuk terechtkomen. De studie wijst verder vooral het verschillende verwachtingspatroon van mannen en vrouwen binnen het huwelijk aan als voornaamste oorzaak van echtscheiding. Ook de mate waarin singles (ook vrouwen als gevolg van het emancipatieproces) meer en meer mogelijkheden tot zelfstandig leven krijgen, wordt door de onderzoekster aangeduid als een bijkomende oorzaak."

In welke mate is het geven van zichzelf in dienstbaarheid niet een belangrijke struikelblok die vandaag de jongere afschrikt om zich te volle te engageren bijvoorbeeld als priester (ik tegenover de Andere)? Komt die veeleisende roeping, vandaag misschien meer dan vroeger, niet sterk in conflict met een persoonlijk verlangen naar vrijheid, naar de drang om zichzelf ten volle te ontplooien los van de A(a)ndere?

"De dramatische afname van [...] het aantal priesterroepingen zijn het resultaat van [...] het naar de achtergrond dringen van waar het gezin voor staat, etnische en rassenconflicten, zelfzucht en het verdwijnen van solidariteit."

Zie <http://www.katholieknieuwsblad.nl/actueel20/kn2040b.htm>

De wil van God

Omgaan met verlangen

Omgaan met verlangen kan men vanuit verschillende hoeken benaderen: historisch, sociologisch, psychologisch, spiritueel ... Wij hebben ervoor gekozen om twee ervan te combineren: de psychologie en de spiritualiteit. Daarom vertrekken we eerst van vanuit twee evangelieteksten. De eerste tekst komt uit Lucas 15: "Een vader had twee zonen".

In de parabel van de verloren zoon zijn er drie hoofdfiguren. Vooreerst de jongste zoon. Zij optreden getuigt van een onrijpe persoon die op een anarchistische manier met zijn verlangens omgaat: hij wil alles, nu en zonder limiet. Hij houdt geen rekening met de gevoelens van zijn vader noch met die van zijn oudste broer. Het bevredigen van zijn verlangens is zo prioritair dat hij het ondoenbare doet: hij eist, als jongste zoon, zijn erfdeel op, nog voor zijn vader is overleden. Hij is zo ongeregeld dat hij in de kortste keer al zijn bezit verdoet. Als hoeder van varkens (dieren met de poten en de neus in de aarde – de materie) "kwam hij tot zichzelf". Dit kleine zinnetje is een fundamenteel moment van de parabel, die de lezer trouwens in het ongewisse laat over de tijd die er verlopen is tussen het hoeden van varkens en het "tot zichzelf komen". De terugkeer naar de vader vertrekt vanuit een eerlijke vraagstelling, waar de notie zonde haar plaats krijgt, zonde omschreven als een verkeerd mikken.

Nergens staat er in de tekst dat de Vader op de uitkijk staat zoals de gesproken traditie het laat uitschijnen. Het enige dat verwijst naar een bezorgdheid van de Vader is: "Zijn vader zag hem al in de verte aankomen". Karavanen brengen niet alleen goederen en ziektes van dorp tot dorp over, maar ook berichten. De Vader was naar alle waarschijnlijkheid wel op de hoogte van het wedervaren van zijn Jongste Zoon. Toch gaat Hij hem niet halen of stuurt Hij hem geen geld. Hij laat hem met zichzelf in het reine komen want hij is er niet bij gebaat dat iemand hem bij de hand neemt. In zijn specifieke situatie is het uit zichzelf verlangen naar oriëntatie en naar innerlijke structuur de enige uitweg, vaak door hopeloze situaties heen (imagoverlies, verlies van zingeving...). De Vader ontvangt zijn jongste zoon zonder de feiten te verdoezelen "24 want mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren in is teruggevonden", maar met een absolute liefde die tegelijk vaderlijk en moederlijk is.

De oudste zoon is in rivaliteit met zijn jongere broer. Hij ambieert de liefde van de vader. Hij heeft altijd onthecht geleefd. De wet van zijn vader was de mijlpaal tot het ontsluiten van zijn hart. Doen wat zijn vader vroeg of wat hij dacht dat zijn vader zou wensen, is voor hem de sleutel tot de liefde. Lytta Basset noemt dit de verdienstenrelatie: men is maar bemind wanneer men doet wat de ander verlangt. Men zou kunnen zeggen dat de oudste zoon zijn identiteit heeft opgebouwd vanuit een veronderstelde blik van een ander en niet vanuit zijn eigen identiteit en diepste verlangens. De oudste zoon is het prototype van de Farizeeër. Via dat verhaal richt Jezus zich tot hen. Zoals de parabel ons niet vertelt hoe de Oudste op de interpellatie van de Vader reageert en of ook hij uiteindelijk tot zichzelf kwam, zo weten we ook niet hoe de toehorende Farizeeën uiteindelijk de interpellatie van Jezus al of niet au sérieux zullen nemen.

 [Download hier de integrale tekst](#)

Een tweede evangelietekst die het omgaan met verlangen op een eigenzinnige manier in kaart brengt, komt ook uit het Lucasevangelie en is het enigszins enigmatische verhaal van Marta en Maria.

Vaak wordt het evangelie van Marta en Maria (Lc 10,38-42) gezien als een confrontatie tussen actie en contemplatie, waar uiteindelijk de contemplatie het haalt. De actie wordt dan door Marta vertegenwoordigd en de contemplatie door Maria. Dezelfde perikoop kan echter ook vanuit een totaal andere hoek bekeken en gelezen worden, met name vanuit de vraag hoe men kiest en de relatie tussen keuze en verlangen.

Jezus komt (Op hun reis ging Hij een dorp in) op bezoek bij zijn vrienden in Betanië. Lazarus lijkt afwezig maar zijn twee zussen ontvangen Hem.

Er ontstaat een bittere rivaliteit tussen de twee zussen. Waarom is er rivaliteit? Omdat de ene kiest en de andere ondergaat.

 [Download hier de integrale tekst](#)

[top](#)

Menselijk en goddelijk vaderschap

POLLEFEYT, D. & DILLEN, A., [Verloren zonen of verloren vaders? Menselijk en goddelijk vaderschap tussen gerechtigheid en barmhartigheid](#), in Mens van God, *God van mensen*, *Leuvense theologen in gesprek met kardinaal Godfried Danneels*, Antwerpen, Halewijn, 2005.

"De menselijkheid van God is ons verschenen", zo luidt de bisschopsspreuk van kardinaal Danneels. In deze bijdrage gaan we in op een bijzonder aspect van wat als 'menselijkheid van God' kan beschouwd worden, met name het vaderschap. Christenen noemen God 'Vader' en zien in het vader-zijn een bijzondere manier waarop de christelijke roeping gestalte krijgt. In 1998 wijdde kardinaal Danneels zijn kerstbrochure aan het thema van de vader. In onderstaande bijdrage reflecteren wij verder op de thematiek van het menselijke en het goddelijke vaderschap. Hiermee situeren we ons binnen de grote hoeveelheid literatuur die vandaag verschijnt over de 'verloren vaders', een term die de kardinaal gebruikt in zijn kerstbrochure over de vader (p. 14). Vanuit verschillende hoeken klinkt de roep om meer

vaderlijke aanwezigheid, als 'autoriteit', maar ook als 'zorgende opvoeder'. Brengen 'verloren vaders' ook 'verloren kinderen' met zich mee? Is God ook een verloren vader? Aan de hand van deze en andere vragen pogen we wegen aan te reiken opdat vaders en kinderen elkaar zouden vinden, en opdat ze ook God zouden kunnen vinden."

Zie hier de [volledige tekst](#).

Kan het woord 'vader' in de hedendaagse context nog voor God staan?

SÖLLE, D., *Vader, macht en barbaarsheid. Feministische vragen aan een autoritaire godsdienst*, in *Concilium* 17/3 (1981) pp. 71-77.

"Een van Gods namen in de joods-christelijke traditie is 'vader'. Wat zijn de praktische implicaties van deze symbolische naam voor de dag van vandaag? Ik wil hier niet het verhaal van de herkomst vertellen, maar het verhaal van de uitwerking, niet de vraag beantwoorden, hoe was het bedoeld?, maar de vraag, wat is er uit geworden? De redacteurs van deze aflevering, twee mannen, die elf anderen heren hun dank betuigen voor 'waardevolle ideeën en opmerkingen', hebben samengestelde woorden erbij betrokken: vader-god en gehoorzaamheidscultuur. Met beide uitdrukkingen heb ik de grootste moeite, die ik in drie vragen wil formuleren:

1. Heeft de gehoorzaamheid een 'cultuur' in het leven geroepen en medebepaald, en niet eerder barbaarsheid veroorzaakt?
2. Kan het woord 'vader' nog voor God staan, wanneer wij hebben geleerd God en bevrijding als één te denken?
3. Welke elementen van het vadersymbool kunnen niet worden opgegeven?

De Katechismus

"Het vaderschap van God is de oorsprong van het menselijk vaderschap; daarop steunt de eer, die de mens aan zijn ouders verschuldigd is. De eerbied, zowel van de minderjarige als van de volwassene kinderen, voor hun vader en hun moeder, wordt gevoed door de natuurlijke eerbied, die ontstaat door de band die hen verenigt. Het goddelijk gebod vraagt om deze genegenheid."

Uit: *Katechismus van de Katholieke Kerk* (Deel III, Tweede sectie, Tweede hoofdstuk 'Gij zult uw naaste beminnen als uzelf', artikel 4: Het vierde gebod, III Plichten van de leden van het gezin. Plichten van de kinderen), Brussel, Licap-SRKK, 1995.

"De vermogens van de mens stellen hem in staat het bestaan van een persoonlijke God te kennen. Maar opdat de mens in zijn intimiteit kan binnentreden, heeft God zich aan hem willen openbaren en hem de genade willen schenken om deze openbaring te kunnen ontvangen in geloof: De bewijzen van het bestaan van God kunnen de mens niettemin

voorbereiden op het geloof en hem helpen zien dat het geloof niet in strijd is met het menselijk verstand."

Uit: *Katechismus van de Katholieke Kerk* (Deel I, Eerste sectie, Eerste hoofdstuk 'De mens is bekwaam door God aangesproken te worden', II De toegangswegen tot de kennis van God), Brussel, Licap-SRKK 1995.

Zie ook: Dillen, A., 'Vader, moeder zult gij eren': vloek of zegen? *Bespreking van het vierde gebod vanuit het contextuele denken van Ivan Boszormenyi-Nagy*, in *Rondom gezin* 21 (2000) nr. 4, 260-273.

God de vader

God aanspreken als vader is voor veel mensen heel moeilijk te accepteren. Jongeren hebben vaak zeer verschillende vaderbeelden en soms pijnlijke ervaringen met hun eigen vader. Dit beeld van God als vader wordt namelijk vaak geassocieerd met strengheid, almacht en het idee van een straffende rechter. Deze reactie tegen God als strenge vader komt vooral vanuit het feminisme.

"In de kerk wordt God vaak als Vader voorgesteld, maar door onze gezinssituatie had ik daar moeite mee. Mijn vader was dominant en agressief. Hij liep vaak 's nachts door het huis en maakte lawaai. Hij maakte iedereen wakker en veroorzaakte problemen met de burens. Het was altijd gespannen thuis. Om het rustig te houden ging ik vaak liegen. Ik was echt bang voor hem. Je wist niet wat er ging gebeuren. Vooral als het gezellig was moest je oppassen, want de stemming kon zomaar omslaan. Hij kon erg tegen ons tekeergaan. We moesten altijd onze excuses aan hem aanbieden. (...) God als Vader kon ik mij daarom niet goed voorstellen. Ik had er moeite mee dat ik de Here God moest liefhebben boven iedereen. Ik vocht soms met God, bokste voor het raam tegen hem in de lucht. Ik was heel boos op Hem omdat Hij geen verandering bracht in onze situatie. Vaak sloeg ik met mijn knokkels tegen de muur. God liefhebben boven alles? Dat vond ik het moeilijkst."

Bron: Ruth, Geen twijfel meer: God houdt van mij, in *Verhalen die mensen veranderen* (2004), <http://www.solcon.nl/langeveld/keerpunt/r/ruth-01-twijfel.htm> (toegang 22.10.2004.)

"De God waarin de Nederlanders geloven, is vooral een onpersoonlijke God, een hogere macht, een kracht, een levensgeest, iets. Van die 75% gelooft globaal tweederde in een onpersoonlijke God en de rest in een persoonlijke God. Andere Europese landen die in dit opzicht op Nederland lijken zijn verder alleen Estland, Tsjechië, Letland, Slovenië en, als enige West-Europees land, Zweden.

Uit onderzoek blijkt dat wie in een persoonlijke God gelooft, vaker naar de kerk gaat, meer waarde hecht aan gebed en geloof, sterker gelooft in een leven na de dood en minder geneigd is zijn kerk te verlaten."

Bron: T. Schepens, Hij leeft? (18.10.2002),
<http://www.katholieknieuwsblad.nl/actueel20/kn2003d.htm>. (toegang 22.10.2004).

[top](#)

Vaders in de Bijbel

De parabel van de Verloren Zoon (Lc 15,11-32)

1. Structuur

Deze parabel kunnen we in 3 delen splitsen. In het eerste deel (Lc 15,12-15,19) ligt de aandacht bij de jongste zoon die van het ouderlijke huis weggaat. In het middelste deel (Lc 15,20-15,24) wordt de vader naar voor geschoven. In het laatste deel (Lc 15,25- 15,32) komen we bij de oudste zoon terecht. Wanneer je het verhaal leest, zou je het eigenlijk vanuit de drie perspectieven moeten bekijken.

2. Bespreking

Wanneer we het verhaal gaan bespreken, moeten we niet de daden van de jongste of de oudste zoon uitvergroten. Waar het hem hier om gaat, is de vader. Wat de vader in deze parabel doet, is uniek. Hier is een voorbeeld van toegevendheid die door geen enkele vader in het verleden ooit werd gesteld. Wanneer de zoon, nadat zijn geld op is, terugkeert naar zijn vader, komt deze hem tegemoet en geeft hem een kus op de wang. Een kus op de wang kan alleen gegeven worden door mensen die op dezelfde hoogte staan. Deze vader stelde zich op gelijke hoogte met de zoon, hij gaf een kus aan zijn zoon op de wang als teken van vergeving. Hij zegt niets. Het feit dat zijn zoon is terug gekeerd is voor hem voldoende. Nog uit andere dingen kunnen we opmaken dat de vader zijn zoon vergeven heeft. Zo zei hij tegen zijn slaven: “Haal vlug de mooiste kleren en trek ze hem aan, doe een ring aan zijn vinger en schoenen aan zijn voeten. Haal het gemeste kalf en slacht het; laten we eten en feestvieren, want mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en teruggevonden.” De kleren wijzen op eerbetoon aan de gast, de zegelring symboliseert de overdracht van volmacht en de schoenen zijn het teken voor een vrij man. En wat er gebeurde was dat het gemeste kalf geslacht werd. Er was dus een gemeenschappelijke maaltijd. In de Bijbelse tijd betekent het samen met iemand eten een volledige acceptatie en een grote eer. De Vader had hem niet alleen alles vergeven, maar had hem volledig aangenomen. Zelfs zo dat Hij hem zo veranderd had, dat hij op de Vader leek. Hij had hem opgenomen in Zijn huisgezin en hem opnieuw mede-erfgenaam gemaakt. Blijdschap van de vader uit zich ook in de twee parallelle voorstellingen die op het einde van de tekst worden gegeven: “mijn zoon hier was dood en levend geworden, was verloren en is terug gevonden.”

In deze alinea wordt kort verduidelijkt waarom de vader feest viert voor zijn jongste zoon. Hierbij wordt ook de verhouding jongste zoon – oudste zoon aangehaald. Het verschil tussen

de oudste en de jongste broer was, dat de jongste broer vervreemd en opstandig was. Daarom is hij uit het huis weggegaan. Ook de oudste broer was vervreemd en opstandig maar hij openbaarde het niet. De vervreemding van de oudste zoon wordt zichtbaar in zijn woede en in zijn weigering het ouderlijke huis binnen te gaan. De jongste zoon weet dat hij verloren is en dat hij in grote nood verkeert maar hij weet ook waar hulp kan worden verkregen. De oudste zoon spreekt in bitterheid alleen een klacht uit en beseft nog niet dat ook hij alle hulp vindt bij zijn vader. In de parabel heeft de oudste zoon de liefde van zijn vader niet begrepen. Hij begrijpt evenmin wat er van afgeleid is: hij wordt pas echt zoon van de vader wanneer hij zijn liefde deelt, wanneer hij zijn broer gaat beminnen. Eigenlijk kunnen we stellen dat het niet de jongste zoon maar wel de oudste zoon de verloren zoon is.

Hier wordt geïllustreerd hoe God zijn kinderen in vrijheid laat gaan. De grootheid van Gods erbarmen. Het is allemaal onverdiende genade, pure liefde van God de Vader, wij kunnen het niet verdienen. Het enige wat we moeten doen is het aan te nemen. Wij ontdekken er vooreerst de openbaring van de onuitputtelijke tederheid van God voor de zondaars. Deze tederheid werd ons door Jezus verkondigd: onder zijn aardse missie was dit te zien aan zijn goedheid ten opzichte van de zondaars, en meer nog in het offer van zijn eigen leven voor hen. De ontdekking van zo'n liefde kan ons niet tegenhouden in het volstreekte vertrouwen voor hem die ons bemint. Wij zijn zondaars. Dat weten wij al te goed van ons zelf; wij zullen nooit kunnen vergeten dat ons menselijke conditie ons nooit kan onttrekken aan de liefde van God. Wij moeten voor onszelf vertrouwen, maar eveneens voor hen die ons omringen. Wanneer wij onze broer of zus in de moeilijkheid zien zitten of verloren gaan, moeten wij ons herinneren dat zij toch door God bemind blijven en dat de liefde Gods krachtig genoeg is om hen te redden. Het is voor ons onmogelijk deze liefde te ontdekken zonder rekening te houden met de toebehorende eisen. De liefde van God roept ons aan om onze naaste te beminnen : "Geliefden, indien God ons zo bemint, moeten wij elkaar ook beminnen" (1 Joh 4,11)."

Met deze parabel probeert Jezus aan de Farizeeërs duidelijk te maken, dat Gods liefde voor iedereen is. En dat je deze niet verkrijgt enkel door de voorschriften na te leven. We kunnen de genade van God niet verdienen, of hebben ons lot niet in handen door goede werken te doen. De oudste hield zich aan de voorschriften zonder de liefde van zijn vader te zien. De Farizeeërs waar Jezus tegen sprak waren precies zo. In dit opzicht is er dan ook geen verschil tussen de oudste zoon en een zondaar, een dronkaard of een tollenaar. Het was de farizeeërs dus een doorn in het oog, dat de jongste zoon het bestond om nota bene weer terug naar zijn vader te gaan. Maar de Vader schaamde zich niet, waarom niet? Omdat Hij van hem hield. En de liefde van de vader was niet minder geworden door de slechte dingen die de zoon had gedaan. Want de vader heeft geen liefde voor de daden van zijn zoon, maar de liefde zit IN de vader en is onveranderlijk. En dit terwijl de oudste zoon deze liefde nooit heeft gezien en bezig was het te verdienen.

"De parabel stelt ons duidelijk voor het probleem dat het schenken van vergeving aan een dader vaak als onrecht wordt ervaren, sterker nog, nieuwe slachtoffers kan maken. De verontwaardiging van de oudste zoon is niet onbegrijpelijk, integendeel. Want de vergeving van de vader aan zijn jongste zoon zet alle inzet, alle familiewaarden, alle economische wetmatigheden en morele beginselen op z'n kop. Het gevolg is dat na zijn jongste zoon, de vader op tragische wijze zijn oudste zoon verliest. Hoe komt het dat de christelijke traditie de jongste zoon heeft 'uitverkoren' tot de verloren zoon? En waarom zijn christelijke oren vaak zo ongevoelig gebleven voor het protest en de onmacht van de oudste zoon? Reikt diens 'verlorenheid' niet veel dieper en verder? Het einde van de parabel is zonder meer schokkend: de oudste zoon komt niet meer ter sprake, aan zijn positie wordt verder geen stem meer

gegeven. Evenmin komt het tot een soort van tweede, universele verzoening tussen beide broers. Het einde van het verhaal doet heel wat vragen rijzen: creëert de vergeving van de vader aan de jongste zoon geen nieuwe verlorenheid bij de oudste zoon? Wie is nu écht verloren zoon, de jongste of de oudste, of zijn beiden het misschien?"

Bron: Pollefeyt, D., *Vergeving: Valkuil of springplank naar een betere samenleving? Op zoek naar een nieuw begin voor dader en slachtoffer* in R. Burggraeve, D. Pollefeyt, J. De Tavernier (ed.), *Zand erover? Vereffenen, vergeven, verzoenen*, Leuven, Davidsfonds, 2000, pp. 143-144.

Zie [impuls 1](#)

Het offer van Isaak (Gen 22, 1-18)

1. *Het verhaal*

Het is duidelijk dat het in dit verhaal niet in eerste instantie om de kwestie van het kinderoffer gaat, maar om de beproeving van Abraham. Hij krijgt een taak die hij moet uitvoeren en als hij die verricht is hij voor de 'test' geslaagd. Het was absoluut geen eenvoudige beproeving! De ontvanger van Gods belofte (Abraham) is bereid een daad van gehoorzaamheid te stellen die de tweede drager van deze belofte (zijn zoon Isaak) niet zou sparen en zo tegelijk de belofte aan hemzelf teniet te doen. Het bijzondere aan het verhaal is, dat Abraham deze opdracht gehoorzaam en in geloof tot en met de voorlaatste handeling uitvoert en dat hem dan het laatste deel ervan wordt kwijtgescholden.

PARMENTIER, M. F. G., *Isaak gebonden – Jezus gekruisigd*. Oudchristelijke teksten over Genesis 22, Kampen, Kok, 1996, p. 10.]

2. *Opmerkingen*

- Het land Moriah is geografisch niet aanwijsbaar. De naam komt nog één keer voor in het Oude Testament, namelijk in het late boek 2 Kronieken 3, 1, waar het de benaming is van de tempelberg in Jeruzalem. Het zou dus kunnen zijn dat deze naam pas heel laat in de tekst van dit vers is aangebracht, maar het kan net zo goed zijn dat 2 Kronieken de naam aan Genesis 22 heeft ontleend.

- Drie dagen is vaak de aanduiding van de reistijd vóór een offer of een voorbereidingsperiode voor een belangrijke gebeurtenis. [PARMENTIER, M. F. G., *Isaak gebonden – Jezus gekruisigd*. Oudchristelijke teksten over Genesis 22, Kampen, Kok, 1996, p. 11.]

3. *Wat vertelt dit verhaal ons over "vaders"?*

Het verhaal van Abraham die zijn zoon wil offeren kan als een beeld voor een nieuwe interpretatie van macht gezien worden. Het verhaal van het offer van Isaak kan gelezen worden als een aanklacht tegen almachtig vaderschap. Abraham wou zijn zoon offeren, denkende dat hij daartoe door God geroepen werd, maar zag, door bemiddeling van een engel

in dat het aanbieden van het kind aan de Vader niet wil zeggen het 'slachtofferen', zo schrijft Lacroix (Lacroix, X., *L'avenir, c'est l'autre. Dix conférences sur l'amour et la famille*, Parijs, Cerf, 2000.). Abraham slachtofferde uiteindelijk zijn voorstelling dat een vader zonder meer over zijn zoon kan beschikken. De ram, die werd geofferd, kan immers geïnterpreteerd worden als een symbool voor mannelijkheid en voor macht. In die zin betekent het offer dat Abraham bracht het afzien van de wil om als vader te willen heersen en zijn kind te bezitten. Reeds bij de geboorte van Isaak heeft Abraham mogen ervaren dat vader-zijn niet wil zeggen 'almachtig zijn', omdat Isaak hem werkelijk geschonken werd en niet uit 'eigen macht' 'gemaakt' werd. Tussen de vader en het kind is er een vorm van discontinuïteit. Het kind is radicaal anders en is geen bezit van de vader.

Zie [impuls 2](#)

[top](#)

Lesimpulsen

1. Een vader had twee zonen

Lucas 15, 11-32

Het was overall waar we kwamen hetzelfde: Jezus at het liefst met zondaars en met mensen die nergens meer bij hoorden. En de deftige mensen vonden dat maar niks. 'Wij leven al jaren zoals het hoort en dan gaat hij op bezoek bij die mensen', zeiden ze verontwaardigd.

Jezus kwam naar buiten en zag aan hun gezichten wat ze dachten. 'Ik zal jullie eens een verhaal vertellen', zei hij. 'Er was eens een vader die twee grote zonen had. Op een dag zei de jongste: "Vader, krijg ik de helft van jouw geld? Dan kan ik hier weggaan!"

De mensen bij Jezus hielden hun adem in. Wat een onbeschofte zoon! Hoe kon je nu om je erfenis vragen als je vader nog niet eens dood was?

Jezus vertelde verder. "Goed hoor, jongen," zei de vader, "al wat van mij is, is ook van jou." En de jongste zoon trok naar een ver land waar hij zoveel feestvierde dat zijn geld al snel helemaal op was. Om een beetje geld te verdienen, ging hij op varkens passen. Zo'n smerig werkje wilde niemand doen. Hij had honger, maar hij mocht zelfs niet van het varkensvoer eten. Nu zit ik toch diep in de puree, dacht de jongste zoon. Zelfs de armste knecht van mijn vader heeft het beter dan ik. Misschien kan ik maar beter terug naar huis gaan. Een zoon kan ik niet meer zijn na alles wat ik heb uitgehaald, maar wie weet mag ik bij mijn vader als knecht werken. Alles is beter dan dit.

Na vele dagen lopen kwam de jongste zoon in de buurt van zijn huis. In de verte zag hij iemand langs de weg staan. Hij sjokte voort, moe en vuil en hongerig. Opeens hoorde hij hollende voetstappen en tot zijn verbazing werd hij omhelsd en gekust. Het was zijn vader!

De jongste zoon zei: "Vader, mag ik je knecht worden? Ik ben niet goed genoeg om nog je zoon te zijn." Maar de vader zei: "Jij blijft altijd mijn zoon en ik ben dolgelukkig dat je bent teruggekomen. Kom, we gaan feestvieren!" En hij liet lekker eten koken en muziek spelen, en er was feest tot diep in de nacht.

De oudste broer kwam pas laat thuis die avond. Hij had nog lang gewerkt voor zijn vader. Al van ver hoorde hij muziek en gelach. "Wat is er aan de hand?" vroeg hij aan een knecht. "Je broer is terug", antwoordde de knecht.

De oudste zoon bleef buiten staan. Zo, die nietsnut van een broer van hem was thuisgekomen. Van zijn geld was natuurlijk niets meer over. Hij spuwde boos op de grond.

Opeens stond zijn vader achter hem. Hij legde zijn hand op de schouder van zijn oudste zoon. "Kom je niet mee feestvieren?" vroeg hij. De oudste zoon draaide zijn hoofd opzij. "Voor mij heb je nog nooit een feest gegeven", riep hij uit. "en toch doe ik altijd alles wat je vraagt. Is dat soms eerlijk?"

De vader glimlachte. "Ach jongen, je weet toch dat alles wat ik heb van jou is. Maar vandaag is er iets speciaals gebeurd: je broer is thuisgekomen. Hij had net zo goed dood kunnen zijn. Hij was verloren en nu is hij weer bij ons, waar hij thuishoort. Nu zijn we weer allemaal bij elkaar."

Toen Jezus weer naar binnen ging bij de tollenaar die hem had uitgenodigd voor de maaltijd, zei niemand van de deftige mensen die buiten stonden nog een woord. Ze gingen stilletjes weg en dachten na over het vreemde verhaal.

Uit: K. Janssen, *Het grote avontuur van God en mens. Kinderbijbel met meer dan 150 verhalen*, Kampen, Kok, Leuven, Davidsfonds/Infodok, 2004, pp. 194-196.

Zie [didactische suggestie 1](#)

[top](#)

2. Het offer van Isaak

Genesis 22, 1-18

Vandaag ga ik met mijn vader op stap. We gaan naar de berg Moria om er te bidden tot onze God en hem een offer te brengen. Mama heeft ons brood en water meegegeven voor onderweg. Ze is altijd erg bezorgd, maar vandaag nog meer dan anders. Ze kijkt ons na en blijft zwaaien, ook als we al een heel eind verder zijn. Ik wilde dat ze naar binnen ging, ik vind het niet leuk als ze zo ongerust is. Ik ben toch geen klein kind meer? En wat kan er gebeuren als ik bij papa ben?

We praten urenlang, papa en ik. Over waar je op moet letten als je een goede plek voor de kudde zoekt. Over hoe je de vrede bewaart met je burens. Over de mensen in ons kamp. En

over onze God. Papa heeft me verteld over de avond waarop hij besloot om weg te trekken uit zijn land. Hoe hij hoorde dat God hem riep en hem beloofde dat hij een groot volk zou worden. Daarom is papa ook zo blij met mij. Want met mij gaat de belofte verder.

Zelf heb ik God nog nooit horen roepen. Misschien komt dat nog.

Na drie dagen bereiken we de voet van de berg. Papa laat de ezel bij onze twee knechten achter en we gaan met z'n tweetjes te voet verder. Ik draag het brandhout voor het offer, papa de spullen om vuur te maken en het grote mes.

Opeens schiet ik in de lach. 'We zijn iets vergeten!' roep ik uit. 'We hebben wel vuur en hout, maar waar is ons offerdier?'

Papa zwijgt even en kijkt me niet aan. 'Daar zal God wel voor zorgen', zegt hij dan. Dat vind ik een vreemd antwoord. Maar papa kijkt zo ernstig dat ik er verder niets over durf zeggen.

Boven op de berg bouwen we een altaar van stenen. We leggen het hout erop. Dan omhelst papa me en zet me boven op het hout. Nu begrijp ik het! Ik ben het offer! Rillend van angst blijf ik zitten. Waarom doet hij zo iets? Ik heb wel eens gehoord dat er mensen zijn, in een streek niet zo ver bij ons vandaan, die hun kinderen offeren aan hun god. 's Avonds bij het vuur vertelden de knechten er soms over. Maar ik had nooit gedacht dat mijn papa zo iets zou doen!

Opeens horen we gekraak in de takken van de struiken. Een ram zit met zijn horens vast en rukt om er uit los te komen. Mijn papa laat het mes uit zijn handen vallen en slaat zijn handen voor zijn ogen. 'O God!' zegt hij. Hij grijpt de ram, duwt mij opzij en legt hem in mijn plaats op het altaar. Daarna doodt hij de ram en draagt hem op aan onze God. Samen kijken we hoe de rook omhoog stijgt. Papa slaat zijn arm om me heen. 'Ik heb verkeerd gedacht', zegt hij. 'Ik dacht dat God mij alleen goedgezind kon zijn als ik jou voor hem zou doden. Maar ik heb me vergist. Hij wil niet dat jij sterft, hij wil juist dat jij leeft. Door jou zal er een zegen komen over alle mensen op aarde.'

Daarna lopen we naar beneden. We gaan naar huis. Ik heb veel zin om er over na te denken. Papa ook. Wij hebben een heel speciale God. Voor het eerst in mijn leven voelde ik dat hij bij ons was. Onze God zal mij leiden, de rest van mijn leven.

Aan mama heb ik niet verteld wat er gebeurd was. Ik weet niet of ze het zou kunnen begrijpen. Ze was in elk geval heel blij toen we weer thuiskwamen. Misschien heeft ze geraden wat papa van plan was. Daar is ze namelijk nogal goed in, ook al is ze veel ouder dan de moeders van mijn vriendjes.

Soms ga ik 's avonds, als de anderen al in hun tent zitten, naar buiten. Dan praat ik met God. Hij luistert altijd. Hij wil niet dat ik voor hem sterf, hij wil dat ik leef. Dat zal ik altijd onthouden.

Uit: K. Janssen, *Het grote avontuur van God en mens. Kinderbijbel met meer dan 150 verhalen*, Kampen, Kok; Leuven, Davidsfonds/Infodok, 2004, pp. 15-16.

Zie [didactische suggestie 2](#)

[top](#)

3. Gedichten

Afstand

Wanneer wij botsten met elkaar is mij
het harde van zijn schedel niet ontgaan.
Hij was niet te verslaan. Bij gevaren
greep ik naar zijn hand. Ik beet.
Hij liet begaan, hij aaide mij en zei mijn naam.
De jaren legden ons een afstand op.
Ik werd zijn zoon, een maat te groot:
geen hand die om de mijne sloot.

Gwij Mandelinck

Uit: G. Mandelinck, *Dietsche Warande en Belfort*, 1993.

Zie [didactische suggestie 3](#)

[top](#)

Andere gedichten over 'vader'

Hieronder vind je nog een aantal mooie gedichten over vaders, die we niet bij de impulsen hebben opgenomen. Ze kunnen, al naar gelang de bedoeling van de les, gelezen en besproken worden. Een aantal van deze gedichten, bijvoorbeeld de gedichten die over scheiden gaan, kunnen gekoppeld worden aan de didactische suggesties.

De jonge wolf

Kom, laat mij los, laat mij maar lopen,
ik vind de weg wel door het bos.
Mijn hart is sterk, mijn oog is open.
Kom, laat mij lopen, laat mij los.

Vrees je dat ik de weg niet vind,
mijn vrijheid al te duur zal kopen?
Jij vader was ook eenmaal kind,
en toch ben jij ook weggelopen.

Kom, laat mij lopen, laat mij los.

Jan van Nijlen

Uit: **J. van Nijlen, *Verzamelde gedichten*, Van Oorschot, 1954.**

Papa's huis

Lege kamers geven onze namen terug
en kaatsen ook de woorden van de wand.
Maar in het behang staan littekens
Van voltooid verleden, waarin een vader was.
Zijn letters worden bewaard; ik schroef ze
later op mijn eigen deur. Mam gaat voortaan
wonen achter haar eigen naam. Morgen
slaan wij nieuwe wonden in een ander huis
en roepen dapper verse muren vol.

Ted van Lieshout

Uit: **T. van Lieshout, *Als ik geen naam had kwam ik in de Noordzee uit*, Leopold, 1987.**

Afscheid

Een keer in de veertien dagen
neem ik afscheid
van mijn vader.

Een lange man op het perron

geduldig wachtend bij het raam
daarachter ik.

Van afscheid nemen hou ik niet
en van wachten nog veel minder
maar door het glas
raken mij
zijn vermoeide ogen.

En ik ben druk
ik pak een boek
doe of ik
mijn kaartje zoek
hij wuift en kijkt mij
vragend aan.

Ik mag graag in treinen zitten die op tijd vertrekken.
Ik hou van vaders die hun hart toedekken.

Lidy Peters

Uit: L. Peters, *De geur van natte meisjesharen*, Holland, 1987.

Vader en zoon in hevige regen

Je zoon op je schouders.
Boven hem je paraplu
een lopend torentje
in regen van nu.
en wees gebleven
zit je daar zelf
op schouders
van ouders, zelf
in de vorm
van een zoontje,
en boven de hoofden
een ronde en kleine
maar troostende droogte.

Judith Herzberg

[top](#)

4. Muziek

Dad, K's Choice

Luister naar dit liedje:

Met [snelle verbinding](#)
Met [trage verbinding](#)

I was a kid, you were my dad
I didn't always understand
I wanted freedom, you got mad
You were concerned, I got upset
I didn't recognize you yet

And did you cry, I know I did
When I lied to you
I didn't want to hurt you
I just never knew I did

You never told me that you loved me
I know you didn't know how
I guess that shows we're much the same
'Cause I love you too and until now
I've never said those words out loud
I hope you're proud
To be my dad...

What are your secrets, do you pray
Is there a god that shows your way
I wish I knew...
Do you have crazy fantasies
What happens in your dreams
I want to know...

I guess you'll always be a mystery to me
But you taught me how to value life
And what else do I need
I have a dad who watches over me

K's Choice – Paradise in me

Zie [didactische suggestie 4](#)

Andere liedjes over 'vaders'

Father and Son, Cat Stevens

Luister naar dit liedje::

Met [snelle verbinding](#) (🎧)
Met [trage verbinding](#) (🎧)

F: It's not time to make a change
Just relax, take it easy
You're still young, that's your fault
There's so much you have to know
Find a girl, settle down
If you want, you can marry
Look at me, I am old
But I'm happy

I was once like you are now
And I know that it's not easy
To be calm when you've found
Something going on
But take your time, think a lot
I think of everything you've got
For you will still be here tomorrow
But your dreams may not

S: How can I try to explain
When I do he turns away again
And it's always been the same
Same old story
From the moment I could talk
I was ordered to listen
Now there's a way and I know
That I have to go away
I know I have to go

F: It's not time to make a change
Just sit down and take it slowly
You're still young that's your fault
There's so much you have to go through
Find a girl, settle down
If you want, you can marry
Look at me, I am old
But I'm happy

S: All the times that I've cried
Keeping all the things I knew inside
And it's hard, but it's harder
To ignore it
If they were right I'd agree
But it's them they know, not me
Now there's a way and I know
That I have to go away
I know I have to go

Cat Stevens – Tea for the Tillerman

Papa

Luister naar dit liedje:

Met [snelle verbinding](#)
Met [trage verbinding](#)

Ik heb dezelfde ogen
En ik krijg jouw trekken om mijn mond
Vroeger was ik driftig
Vroeger was jij driftig
Maar we hebben onze rust gevonden
En we zitten naast elkaar
En we zeggen niet zoveel
Voor alles wat jij doet

Heb ik hetzelfde ritueel
Papa, ik lijk steeds meer op jou

Ik heb dezelfde handen
En ik krijg jouw rimpels in mijn huid
Jij hebt jouw idee
Ik heb mijn idee
En we zwerven in gedachten
Maar we komen altijd thuis
De waarheid die je zocht
En je nooit hebt gevonden
Ik zoek haar ook en tevergeefs
Zolang ik leef
Want papa, ik lijk steeds meer op jou

Vroeger kon je streng zijn
En god, ik heb je soms gehaat
Maar jouw woorden
Ze liggen op m'n lippen
En ik praat nu
Zoals jij vroeger praatte
Ik heb een goddeloos geloof
En ik hou van elke vrouw
En misschien ben ik geworden
Wat jij helemaal niet wou
Maar papa, ik lijk steeds meer op jou

En jij gelooft in God
Dus jij gaat naar de hemel
En ik geloof in niks
Dus we komen elkaar na de dood
Na de dood
Nooit meer tegen
Maar papa, ik hou steeds meer van jou

Ik heb een goddeloos geloof
En ik hou van elke vrouw
En misschien ben ik geworden
Wat jij helemaal niet wou
Maar papa, ik lijk steeds meer op jou
O papa, ik hou steeds meer van jou
Papa, ik lijk steeds meer op jou

Stef Bos – Pepermunt

[top](#)

My father's eyes

Luister naar dit liedje::

Met [snelle verbinding](#)
Met [trage verbinding](#)

Sailing down behind the sun,
Waiting for my prince to come.
Praying for the healing rain
To restore my soul again.

Just a toerag on the run.
How did I get here?
What have I done?
When will all my hopes arise?
How will I know him?
When I look in my father's eyes.
My father's eyes.
When I look in my father's eyes.
My father's eyes.

Then the light begins to shine
And I hear those ancient lullabies.
And as I watch this seedling grow,
Feel my heart start to overflow.

Where do I find the words to say?
How do I teach him?
What do we play?
Bit by bit, I've realized
That's when I need them,
That's when I need my father's eyes.
My father's eyes.
That's when I need my father's eyes.
My father's eyes.

Then the jagged edge appears
Through the distant clouds of tears.

I'm like a bridge that was washed away;
My foundations were made of clay.

As my soul slides down to die.
How could I lose him?
What did I try?
Bit by bit, I've realized
That he was here with me;
I looked into my father's eyes.
My father's eyes.
I looked into my father's eyes.
My father's eyes.

My father's eyes.
My father's eyes.
I looked into my father's eyes.
My father's eyes.

Eric Clapton – Clapton Chronicles

[top](#)

5. Na de scheiding

Als ouders uit elkaar gaan, maakt de een de ander soms zo zwart, dat kinderen met die papa of mama nooit meer wat te maken willen hebben. En dat laat sporen na. Bij allebei.

Jean-Philippe (46) mist zijn dochter al bijna twintig jaar.

“We huwden jong, Diane en ik. Maar wat wij eerst voor liefde hadden gehouden, bleek niet meer te zijn dan een vluchtige verliefdheid. In ons flatje, met kleine Marie in de wieg, kwamen we tot de vaststelling dat we elkaar niks te vertellen hadden. Maar Diane wilde me niet loslaten, ze bleef zich aan me vastklampen. Ook toen Marie naar de kleuterschool ging,

weigerde ze om uit werken te gaan. Ik zorgde voor het inkomen en haar afhankelijkheid maakte het me onmogelijk om opnieuw te beginnen. Een jaar of vijf hebben we zo als broer en zus geleefd, maar toen werd ik verliefd op een meisje dat ik op de avondschool had leren kennen. Diane was furieus, maar ik ging weg en vroeg de echtscheiding aan. Ik stelde gedeeld ouderschap voor: van de term co-ouderschap had ik in die dagen nog niet gehoord, maar ik wilde mijn dochter niet kwijt. Mijn job – ik ben grafisch ontwerper en werk veel thuis – viel best te combineren met de zorg voor een kind. Met Diane viel echter niet te spreken en ze hield Marie bij me weg. De rechter legde mijn aanklachten naast zich neer. Wellicht dacht hij: ‘Ach, dat kind is nog zo jong, dan is ze toch het best bij haar mama.’ Er wordt altijd beweerd dat mannen niet met jonge kinderen kunnen omgaan, maar dat is gewoon een vooroordeel. Ik herinner me dat ik op een dag mooie kleurpotloden voor Marie had gekocht en het was naast mij aan de tekentafel dat ze haar eerste poppetjes tekende, met van die bezems als armen en benen. Elke veertien dagen belde ik op vrijdagavond aan bij Diane, maar ze deed nooit open. Op een keer deed Marie open, ze was toen zes. De deur zat nog op de ketting en zo bleef ze staan. ‘Dag Marie’, zei ik, maar ze zei niks terug en stond daar maar naar me te kijken. Ik zag dat deze ontmoeting haar in verwarring bracht en dat heeft me doen besluiten om de strijd op te geven – Diane en ik zouden haar innerlijk verscheurd hebben. Wel heb ik telefonisch en per brief contact gehouden, maar Marie liet al vlug blijken dat ze daar geen behoefte aan had. Later had ik zelfs de indruk dat het haar koud liet, en sinds enkele jaren hoor ik niks meer van haar. Ik heb nog steeds een gevoel van gemis om de kleine Marie, maar de volwassen vrouw ken ik niet. De rouwperiode is voor mij voorbij: ik heb een mooi gezin opgebouwd met dat meisje van de avondschool, we hebben drie kinderen en van hen krijg ik alle liefde die ik nodig heb. Klinkt dat hard? Misschien. Maar zo word je. Een mens moet nu eenmaal voortleven.”

Janzing, J., *Na de scheiding. Papa bestaat niet meer voor mij*, in Libelle 36/3062 (2004) pp. 38-39.

Tamara (18) wilde graag bij haar vader wonen.

"Na de scheiding zag ik papa niet vaak meer. Mama vond dat kinderen bij hun moeder horen. Bovendien vreesde ze dat papa me ‘te los’ zou opvoeden, terwijl zij erg beschermend en een tikje streng was. Ik vond het vreemd dat ze – hoewel ze van me hield – mijn verdriet negeerde. Op een keer sloot ik me na een fijn weekend bij papa op in zijn auto. Ik moet toen een jaar of acht zijn geweest. Ik wilde er niet uitkomen voor hij me had beloofd dat ik mocht blijven. Dat kon hij natuurlijk niet, dus bleef ik koppig zitten. Tenslotte moest de politie eraan te pas komen. Toen ik zo’n jaar of dertien was, kroop ik gewoon door mijn slaapkamerraam naar buiten en fietste naar hem toe. Papa vond het heerlijk om me te zien, maar hij bracht me terug omdat hij bang was van kidnapping beschuldigd te worden. ‘Laat haar dan toch vaker komen als ze daar zin in heeft’, zei hij tegen mijn moeder. Maar ze was onverbiddelijk. Toen ik veertien was, mocht ik naar een muziekfeest bij ons in de stad, maar mama wilde dat ik om twee uur even naar huis zou komen. Dat vond ik zo flauw, al mijn vrienden waren daar de hele middag! Papa zou me rustig hebben laten gaan, die had vertrouwen. Kijk, ze is een goede moeder, maar je hebt ook een vader nodig. Dat brengt evenwicht. Een nichtje van me mocht na de echtscheiding beurtelings een week naar elke ouder en dat leek me veel leuker. Natuurlijk moet je dan steeds je schoolspullen en je kleren verhuizen, en ik ben er zeker van dat ik vaak iets vergeten zou hebben, maar dat zou ik best wel over hebben gehad voor een beetje geluk. Op mijn zestiende ging ik bij mijn vader wonen, niemand kon me toen nog tegenhouden. Eigenlijk waren we voor een stuk van elkaar vervreemd. Hij had me niet opgevoed en ik wist niet goed wat voor mens hij eigenlijk was. We leren elkaar nu beetje bij

beetje kennen en dat is fijn, maar ik vind het nog steeds heel jammer dat ik hem al die jaren heb moeten missen. Ik sta niet wrokkig tegenover mijn moeder, maar dat had ze niet mogen doen."

Janzing, J., *Na de scheiding. Papa bestaat niet meer voor mij*, in *Libelle* 36/3062 (2004) pp. 38-39.

Zie [didactische suggestie 5](#)

[top](#)

6. God als vader (Leonardo Boff vs feministische theologie)

Leonardo Boff

De ingewikkelde maatschappelijke arbeidsverdeling, de deelname van vrouwen aan het openbare leven en hun harde kritiek op het patriarchaat en het machismo hebben de vaderfiguur in een crisis gedompeld. Het gevolg is in zekere zin een vaderloze samenleving of in elk geval één waarin de vader afwezig is.

Maar de verdwijning van de vaderfiguur heeft wel het evenwicht van het traditionele gezin verstoord. De groei van het aantal echtscheidingen heeft onmiskenbaar aanzienlijke en nu en dan ingrijpende gevolgen met zich meegebracht. Volgens recente officiële cijfers komt in de Verenigde Staten 90 procent van de kinderen die van huis weglopen uit een gezin zonder vader; 70 procent van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd door jongeren die thuis geen vader hebben; 85 procent van de jeugd in gevangenissen en 63 procent van de jongeren die zelfmoord plegen groeit op zonder vader. De afwezigheid van een vaderfiguur ontnemt kinderen structuur, maakt hen stuurloos en gaat ten koste van hun wens om een levensplan te volgen. We moeten de vader terughalen.

Om de vaderfiguur zijn betekenis terug te geven, is het van belang onderscheid te maken tussen het antropologische principe van de vader en de vadermodellen die uiteenlopen naar tijd en cultuur - van patriarch, tiran, deelnemer, metgezel tot vriend. Het antropologische principe van de vader is een blijvende structuur die nodig is voor het complexe proces van de menselijke persoonlijkheidsvorming en die zich in alle modellen voordoet. Door de crisis van de vadermodellen krijgt het vaderprincipe nieuwe uitingsvormen.

Het unieke belang van de vader als antropologisch principe is duidelijk geworden dankzij de psychoanalytische traditie. De vaderfiguur is de oorzaak van de eerste en noodzakelijke breuk in de band tussen moeder en kind, en is verantwoordelijk voor de kennismaking van het kind met de interpersoonlijke wereld van gezins- en familieleden en de maatschappij.

In die andere wereld gelden orde, tucht, gezag en grenzen.

Mensen moeten werken en taken volbrengen; daarvoor hebben ze moed nodig, en ook een gevoel van veiligheid en de bereidheid offers te brengen.

De vader is de symbolische verpersoonlijking van deze hoedanigheden. Hij is de brug naar de interpersoonlijke, sociale wereld en terwijl ze die overgaan, richten kinderen zich op het

oerbeeld van de vader-held, die weet, kan en doet. Als ze dit referentiekader missen, voelen ze zich onzeker en verloren, en ontbreekt het hun aan initiatief.

Het is de vaderfiguur die inzicht verstrekt in het verschil tussen de wereld van het gezin en de maatschappelijke wereld, waar niet alleen welbehagen maar ook werk is; waar naast vriendelijkheid ook strijd is; waar behalve gewonnen ook verloren wordt.

Als tv-programma's de hebzucht aanwakkeren door mensen wijs te maken dat de sky the limit is, moet de vader laten zien dat er altijd grenzen zijn, dat we allemaal onvolmaakt en sterfelijk zijn. Wie deze lastige maar wezenlijke les onderwijst, geeft gevolg aan de roep van het antropologische vaderprincipe, zonder welk een kind beschadigd zou raken.

Uit een goed vaderbesef kan het kind een positief beeld van God de Vader opbouwen. Ondanks de moeilijkheden kennen we altijd wel genoeg vaderfiguren die ongevoelig zijn voor de patriarchale mentaliteit en die in de complexe moderne wereld met waardigheid leven, hard werken, hun plichten als vaders vervullen en zich vastberaden en verantwoordelijk betonen. Zo vormen zij voor hun kinderen het symbolische oerbeeld dat voor hen onmisbaar is om zonder trauma en verwarring op te groeien, zelfstandig te worden en ten slotte zelf moeders en vaders te worden.

Een specifieke vorm van verlangen: de begeerte

Vanuit psychologisch standpunt ontstaat de begeerte vaak in de kindertijd. Verschillende patronen kunnen er aan de grondslag van liggen. Ouders kunnen de broers of zussen onderling vergelijken op vlak van karakter, voorkomen, intelligentie of hen vergelijken met andere leden van de familie. De plaats die men in de broederschap inneemt, is ook belangrijk en kan leiden tot rivaliteit. De plaats die een familie in een groter geheel inneemt, kan ook aanleiding geven tot rivaliteit ...

Men moet een onderscheid maken tussen begeerte en interpellatie. Soms wil men op een persoon gelijken omdat hij bepaalde kwaliteiten heeft die men ambieert: zachtheid, aandacht, luisterbereidheid, standvastigheid, autoriteit.

Begeren kent twee mogelijke consequenties: zelfonderschatting of rivaliteit. Beide dragen een kiem van geweld in zich. Bij zelfonderschatting is er geweld tegen zichzelf en bij rivaliteit tegenover de andere(n).

De levenswet die in geval van begeren vaak overtreden wordt is: "*Gij zult uw zinnen niet zetten op*". Dit is geen vermaning of een goede raad. Het is een gebod, een ondubbelzinnig order: "*Gij zult niet*". Dit gebod maakt deel uit van de Tien Geboden en geeft op zich geen kantklare oplossing. Het confronteert de toehoorder met zichzelf, het is een oproep om zich zonder treuzelen op weg te zetten. Zich op weg zetten is de letterlijke vertaling van het woord "Hebreeër". De Joodse traditie stelt trouwens dat de weg die men bewandelt belangrijker is dan het doel op zich. Vanuit de christelijke traditie zou men kunnen spreken van een gaan van de ene Pasen naar de andere, van de ene Goede Vrijdag met haar verrijzenis naar de volgende Goede Vrijdag en een nieuwe verrijzenis.

 [Download hier de integrale tekst](#)

Het mimetisch verlangen (René Girard)

"In zijn baanbrekende studie 'Mensonge romantique et vérité romanesque' (1961) komt René Girard op basis van zijn lectuur van de moderne roman, te beginnen bij Cervantes, op het spoor van het mechanisme van het menselijk verlangen. Die is volgens Girard 'mimetisch' van aard: de mens imiteert het verlangen van de Ander. Het verlangen van de mens is met andere woorden niet gericht op het object dat hij meent te begeren, maar op de Andere, op de médiateur van zijn verlangen."

"In de mythische cultuur wordt de mens gedreven door het mimetisch verlangen, de drang naar het imiteren van de andere. Dat verlangen is de basis van onze cultuur, maar ook de grootste bedreiging ervan. Zonder dat verlangen zouden wij gedetermineerd blijven door onze instincten, maar het leidt in de concrete realiteit tegelijk tot onophoudelijke onenigheden, tot rivaliteit, tot een oorlog van allen tegen allen."

Voor de volledige tekst, [klik hier](#).

Zie [didactische suggestie 6](#)

[top](#)

7. Relatie vader-kind

Dat mijn zoon Thomas er is, ontnemt mij het recht op zelfmoord

Eric, 43 jaar, co-ouder van een tienjarige zoon

Mijn ex-vrouw en ik hebben bij onze scheiding gekozen voor co-ouderschap. Van zondagochtend tot woensdagochtend is Thomas bij mij, de rest van de week is hij bij zijn moeder. Ik heb een flat gevonden op loopafstand van ons vroegere huis waar zijn moeder woont. In geval van nood springen we voor elkaar in. Zo'n regeling lag voor de hand omdat we allebei Thomas niet te lang willen missen. Ik wilde niet alleen een weekendvader zijn. Op deze manier maken we allebei mee wat Thomas bezighoudt. Soms, als Thomas pas naar zijn moeder is, heb ik wel eens spijt dat hij niet meer bij mij is. Maar dat zou betekenen dat hij minder bij zijn moeder zou zijn, en dat zou niet eerlijk zijn tegenover haar. Als hij in de vakantie bijvoorbeeld twee weken weg is met zijn moeder, vind ik dat wel lang. Dan ben ik heel blij als hij weer terug is.

Mijn ex-vrouw en ik komen gelukkig goed overeen over de opvoeding van Thomas. Over de grote lijnen, de essentie zijn we het echt eens. We willen Thomas naar dezelfde school sturen bijvoorbeeld. Dat geeft geen problemen.

Ook tussen mijn nieuwe partner, met wie ik een deel van de week samen woon, en Thomas gaat het goed. Ik vind het belangrijk dat zij zichzelf kan zijn tegenover Thomas. Dat ze ook op hem betrokken is, sturend met hem bezig is. Het zou mij storen als ze zich bewust afzijdig zou houden, maar dat is gelukkig niet zo. Ook ik heb mijn plaats moeten zoeken tegenover de kinderen van mijn nieuwe partner, die al wat ouder zijn.

Voor Thomas wil ik geen vriend zijn, maar een vader. Kinderen hebben al vrienden genoeg, ik moet iets anders zijn. Dat wil niet zeggen dat we geen sterk gevoel van medeplichtigheid hebben, en dat we samen dingen uitwisselen. Als we over muziek praten is zijn mening de mijne waard. Zo leert hij een standpunt onderbouwen. Maar in de opvoeding is er toch een niveauverschil. Soms moet hij gewoon iets doen omdat ik het zeg, ook al kan ik wel uitleggen waarom.

Vaderschap is een broos, maar prachtig gebeuren

Thei Noukens, 54 jaar, vader van twee jongvolwassen zonen.

De eerste jaren voelde ik mij nog geen vader. Ik had niet echt het gevoel: dat kind is van mij. Dat is pas gaandeweg gekomen. In mijn gevoel werd ik pas echt vader, toen ik met mijn kind kon praten. Gelukkig gaf mijn vrouw me die ruimte. Ik wil verantwoordelijkheid nemen, maar tegelijk ook een vriend zijn voor mijn kinderen. Dat is anders dan vroeger. Toch is een vader altijd ook een tegenspeler voor zijn kinderen, iemand om zich tegen af te zetten. Ik beleef mijn kinderen als cadeaus. Ik mag over hen vader zijn. Ik vond het bijvoorbeeld zalig om samen met mijn kinderen in de bergen te klimmen.

Natuurlijk ergeren mijn zonen en ik ons wel eens aan elkaar. Zij ergeren zich bijvoorbeeld aan mijn onnozel of belachelijk doen. Of aan mijn losbollig gedrag naar anderen toe. Ik erger mij ook aan hen, vooral aan de dingen waar ik zelf niet goed in ben, zoals bijvoorbeeld slordigheid. Je ziet dat dan ook nog in je kinderen geprojecteerd. Gelukkig hebben mijn kinderen dezelfde romantische trekjes als ik: hun gevoelens zitten nooit ver weg, ze houden ook van muziek... Soms herken ik een bepaalde (triestige) stemming bij hen, dat vind ik wel pijnlijk.

Vaderschap is een broos, maar prachtig gebeuren. Toen mijn zonen op kot gingen, had ik daar minder last van dan mijn vrouw. Misschien was ik al eerder begonnen met loslaten. Het is gewoon de volgende stap. Vaderschap is nu meer kwaliteit dan kwantiteit. Er zijn minder gesprekken tussen ons, maar de band blijft.

Als ik terugblik op mijn kinderjaren is de eindbalans zeker positief, al heb ik toch hier en daar wel een deuk opgelopen. Maar dat is zeker onvermijdelijk?

Gerda, 52

Bij mijn ouders herhaalde zich dat patroon: mijn vader de strenge en veeleisende, mijn moeder de zachte en bemiddelende. Ik heb mijn moeder van mijn hele leven nooit kwaad gezien. Dat je als vrouw ook op je strepen kunt staan en kwaad kunt worden, heb ik als kind nooit ervaren. Dat heb ik pas veel later geleerd... Ogenschijnlijk had mijn moeder een ondergeschikte rol, maar in feite had ze haar eigen wegen om iets te bereiken. Die waren meestal slinks en onrechtstreeks, maar daarom niet minder efficiënt. Hoewel mijn moeder net als mijn vader keihard werkte, hadden wij als kind toch het beeld van haar dat ze een wat onderdrukte figuur was. Ik had wel een goede band met mijn moeder: terwijl zij in de wasserij streek, zat ik vaak met haar te babbelen.

Mijn vader was een echte ondernemer, een durver die keihard werkte. Hij bouwde de kleine buurtwasserij die hij opkocht, uit tot een bloeiende, industriële wasserij. Daarvoor moest hij investeringen doen, die ook risico's inhielden. Hij had dus heel wat aan zijn hoofd, dat begrijp ik vooral achteraf. Hij was verantwoordelijk voor het personeel, voor de machines, voor lastige klanten... Het nam hem helemaal in beslag. Wij vonden dat vreselijk: in onze ogen leek de wasserij altijd voor te gaan. Mijn broer en ik hadden zelfs de geheime fantasie dat we de wasserij in brand zouden steken. Dat zou de oplossing zijn voor die enorme werkdruk en de gevolgen die wij daarvan droegen! Het tweeslachtige was immers dat mijn ouders wel in huis waren voor hun werk, maar tegelijk niet echt beschikbaar voor ons.

Deze interviews zijn afgenomen door Kolet Janssen, als voorbereiding op haar nieuwe boek, ['Wat is familie?'](#), Leuven, Davidsfonds/Infodok, 172 blz..

[top](#)

8. Film 'Shine'

- Australië/Verenigd Koninkrijk, 1996
- 105 minuten
- Met: Arnim Mueller-Stahl, Noah Taylor, Geoffrey Rush, Lynn Redgrave, Georgie Withers, John Gielgud, Alex Rafalowicz
- Regie: Scott Hicks
- Scenario: Jan Sardi op basis van een verhaal van Scott Hicks
- Camera: Geoffrey Simpson

- Art directie: Vicki Niehus
- Muziek: David Hirschfelder

In het begin van Shine zien we de hoofdfiguur schaken met zijn vader. Op het bord staan stukken die veel te groot zijn voor de velden. Uiteindelijk belandt een stuk op de grond. Dit beeld vat een groot deel van de film samen: hoe de verdrukking van een talent, leidt tot de val.

Shine vertelt het levensverhaal van het muzikale wonderkind David Helfgott. Zijn vader Peter (Arnim Mueller-Stahl) heeft de holocaust overleefd en tiranniseert zijn kinderen uit angst dat hen hetzelfde zal overkomen. Zijn stelregel is dat alleen de sterksten zullen overleven en voor David betekent dit dat hij de beste pianist van de wereld moet worden. Maar tegelijkertijd schermt Peter David af van de boze buitenwereld. Een pianoleraar krijgt met moeite een voet tussen de deur. Studie in het buitenland is taboe. Vertrek uit het huis is namelijk verraad van de familie. Het mag duidelijk zijn dat David niet helemaal als een normale jongen opgroeit.

Uiteindelijk gaat David toch naar het Royal College of Music in Londen, wat hem de verstoting door zijn vader kost. Zijn carrière neemt een hoge vlucht, totdat hij instort bij een uitvoering van het moeilijkste en aangrijpendste stuk van het repertoire, het derde pianoconcert van Rachmaninov. David wordt opgenomen in een inrichting in Australië. Met hulp van een restauranteigenaarster en een astrologe komt hij er weer grotendeels bovenop en gaat hij weer optreden.

Shine valt uiteen in drie gedeelten: de tijd in het ouderlijk huis, de Londense periode en de terugkeer naar Australië. Deze indeling valt grofweg samen met de drie acteurs die David spelen: Alex Rafalowicz als kind, Noah Taylor als adolescent en Geoffrey Rush als volwassene. Vooral Taylor zet de gespletenheid uitstekend en vol passie neer. Geoffrey Rush mag vooral de doorgedraaide David spelen en doet dit overtuigend. Zijn rol heeft echter niet de diepte van die van Taylor. De show wordt echter gestolen door Arnim Mueller-Stahl, die een vader laat zien om doodsbang van te worden zonder dat je hem kunt haten. Onder iedere vreselijke actie is de getergdheid te zien waar die uit voortkomt. Het maakt het eerste deel van de film zeer aangrijpend. De regisseur stipt intussen het kampverleden van de vader met subtiele filmische middelen aan. Er worden geen verhalen verteld, geen archiefbeelden gebruikt. Een shot van de vader achter een stuk prikkeldraad in de tuin is voldoende. Ook de decors en de belichting maken de scènes erg beklemmend.

In het Londense gedeelte wordt de toon ineens lichter. De tekenen van de aankomende gekte zijn hier nog grappig. John Gielgud speelt de professor van David en in hun gezamenlijke scènes worden het doorzettingsvermogen en de passie die nodig zijn voor een professionele muziekuitvoering overtuigend getoond. Uiteindelijk culmineert dit alles in de uitvoering van de derde van Rachmaninov. Door de beeld- en geluidseffecten komen we steeds meer in het hoofd van David te zitten. Alleen al deze scène maakt de film de moeite waard.

Het derde gedeelte is een beetje een anticlimax. De gestoordheid van David wordt wel erg van de positieve kant bekeken. Bijna iedereen heeft het beste met hem voor en echt angstig of wanhopig lijkt hij er niet van te worden. Er wordt nog snel een niet erg overtuigend romantisch verhaaltje afgedraaid. En ze leefden nog lang en gelukkig. Dat David Helfgott en zijn vrouw meegewerkt hebben aan deze film zal daar wel debet aan zijn.

Zie: <http://www.xs4all.nl/~jswane/recensies/shine.html>

Zie [didactische suggestie 7](#)

Film: The return

- Rusland, 2003
- 105 minuten
- Met: Vladimir Garin, Ivan Dobronravov, Konstantin Lavronenko, Natalya Vdovina
- Regie: Andrei Zvyagintsev
- Scenario: Vladimir Moiseyenko, Aleksandr Novototsky
- Camera: Mikhail Krichman
- Muziek: Andrei Dergachyov

Twee Russische jonge broertjes, Ivan en Andrej, worden van de ene op de andere dag geconfronteerd met de terugkomst van hun vader die 12 jaren geleden zonder reden was weg gegaan. De broers reageren heel verschillend op zijn terugkomst. De oudste zoon probeert zich aan te passen. De jongste verzet zich tegen de tirannieke persoonlijkheid van zijn vader en gaat de confrontatie aan. De volgende morgen neemt de strenge, zwijgzame man zijn twee zoons mee om een paar dagen te gaan vissen, maar dit uitje verloopt anders dan ze hadden gehoopt. Het merkwaardige gedrag van pa roept veel vragen op bij zijn zonen: waar is hij twaalf jaar lang geweest, waarom komt hij nu ineens terug en met welke vreemde klus zijn ze eigenlijk bezig? Op een onbewoond eilandje laaien de conflicten steeds hoger op. Vooral de jongere Ivan vertrouwt de boel niet en verzet zich hevig tegen zijn dominante vader, hetgeen leidt tot desastreuze gevolgen.

Zie: <http://www.vwlepaulski.com/136return.html>

Zie ook: http://www.greut.nl/asp/pb.asp?pb_id=618

Film: Sweet sixteen

- Groot-Brittannië, 2002
- 106 minuten
- Met: Michelle Abercromby, Martin Compston, Michelle Coulter, Annmarie Fulton
- Regie: Ken Loach

- Scenario: Paul Laverty
- Camera: Barry Ackroyd
- Muziek: George Fenton

Liam's moeder zit in de gevangenis en zal vlak voor zijn 16de verjaardag vrijkomen. Hij verlangt naar een stabiel familieleven, een leven dat hij nooit gekend heeft. Hij is vastberaden om zijn moeder Jean te beletten dat zij opnieuw in haar vroegere leven terechtkomt: een leven dat gedomineerd werd door haar vriend Stan, een drugdealer en door zijn verdorven grootvader. Om zijn moeder buiten de invloedssfeer van het milieu te houden besluit Liam een 'chalet' te kopen op het platteland. Liam raakt al gauw verwickeld in een wereld van drugsdealers en wordt één van de leiders van het netwerk. De dag waarop de droom van het nieuwe huis werkelijkheid schijnt te worden, is eindelijk in het zicht. Zullen Liam's initiatieven uiteindelijk het doel dienen dat hij zich vooropgesteld had?

Zie: <http://www.biosagenda.nl/index.php?action=film&filmID=6204>

Zie ook: <http://www.moviemeter.nl/film/6199>

"Liam is een jongen van bijna zestien. Zijn moeder zit in de gevangenis. Zijn zus voedt als ongehuwde moeder haar zoontje op. Een vader heeft hij niet. Er is enkel de vriend van zijn moeder, door wie hij afgetuigd wordt omdat hij zijn moeder geen drugs wil bezorgen in de gevangenis. De zeer sterke band tussen Liam en zijn moeder brengt hem ertoe op zoek te gaan naar geld voor een plek om te wonen. Naar school gaan doet hij al lang niet meer. Hij belandt in het drugsmilieu, dat hij kent via zijn moeder en haar vriend, en hij gaat dealen. Er komt heel wat geweld bij te pas. De relatie met een goede vriend gaat kapot en de drugsbende eist steeds meer. Dit is kort geschetst het scenario van 'Sweet Sixteen', een film van Ken Loach. Een film die een schrijnend beeld geeft van hoe hard het leven kan zijn in de Schotse maatschappij.

Ken Loach schetst de samenhang tussen de thuissituatie en het geweld, de agressie, de ruwheid in de bredere maatschappij. De film roept een aantal vragen op. Is het gezin of de 'afwezigheid' ervan werkelijk zo bepalend in het ontstaan van 'crimineel' gedrag? En wat is de rol van de maatschappij hier? Zijn er voor jongeren die opgroeien in een moeilijke gezinssituatie geen mogelijkheden om niet in het geweld verzeild te geraken? Of wordt het onrecht automatisch van generatie op generatie doorgegeven? Waar halen zulke jongeren hun kracht? Is de band die de jongen met zijn moeder heeft, enkel bron van problemen, of betekent die band ook een bron van 'veerkracht'? Welke rol speelt de zus?"

Dillen, A., *Het waagstuk gezinsopvoeding. Gezinnen als bron van of remedie tegen verruwing? Een theologisch-ethische visie*, in R. Burggraave, J. De Tavernier, D. Pollefeyt, J. Hanssens (ed.), *De verruwing voorbij. Over de kwetsbaarheid van alle leven*, Leuven, Davidsfonds, 2004, 89-119, p. 89.

[top](#)

Didactische suggesties

1. Een vader had twee zonen

- Wat zie je op dit schilderij van Rembrandt van "De verloren zoon"?
- Wat kan je opmaken uit de houding van de vader en de zoon?

Lees het verhaal samen met de klas en stel nadien wat vragen als mogelijkheid voor discussie of nadere uitleg geven aan de hand van de achtergrondinformatie.

Begeleidingsvragen

- Wat is jouw reactie wanneer je iets kwijt raakt en terug vindt? En wat als datgene dat je al lang was kwijtgeraakt, eigenlijk door je broer of zus was weggenomen?
- Wat zijn je eerste gedachten die dit verhaal bij je oproepen?
- Kun je de reacties van de zonen begrijpen? Heeft de oudste zoon ergens geen gelijk?
- Zou jij als vader ook zo reageren?
- Heb je ooit zelf in één van deze drie posities gestaan?
- Wie is in dit verhaal de verloren zoon? Hoe verklaar je dat?

Laat de leerlingen het verhaal in hun eigen woorden opnieuw vertellen maar dan vanuit het standpunt van de vader of de jongste zoon of de oudste zoon. Vraag aan de leerlingen wat volgens hen de daaropvolgende dag gebeurt.

Geef de uitleg over het verhaal. Verbindt de vader in het verhaal aan God en laat de leerlingen nadenken over het beeld van God.

- Is dit beeld van de vergevende God een realistisch beeld?
- Wat is jouw persoonlijk Godsbeeld? Hoe zie jij hem/haar?
- Stel je hem/haar soms in vraag?

Het schilderij van Rembrandt van Rijn (1668-1669): "*De terugkeer van de verloren zoon*"

Men kan de klas in een viertal groepjes opdelen en zonder inleiding het schilderij laten bespreken op basis van volgende criteria:

- De compositie
- De kleuren
- De personages: de geknielde man, de voorovergebogen oude man, de rechtstaande toekijkende man, de twee figuren op de achtergrond.

- De sfeer die het schilderij uitstraalt
- Welk tafereel beeldt de schilder hier volgens jou uit?
- Hoe zou je het schilderij noemen?

Daarna kan men de parabel "Een Vader had twee zonen" (laten) voorlezen.

- **Aandacht vragen voor de jongste zoon**

Geef een dichterlijke beschrijving van volgende prenten

- **Aandacht voor de oudste zoon**

Geef een dichterlijke beschrijving van volgende prenten

- **Aandacht voor de Vader**

Geef een dichterlijke beschrijving van volgende prenten

Er zijn ook hedendaagse kunstwerken terug te vinden rond hetzelfde thema:

- [Jan van Leeuwen](#)
- [Dumitru Verdianu](#)
- [Varia](#)

Het thema van de verloren zoon heeft ook fimkunstenaar Andrei Tarkovski geïnspireerd in de film '[Solaris](#)'.

De film 'The Lion King' van Walt Disney laat zich ook inspireren door het thema van de verloren zoon.

Zie [impuls 1](#)

2. Het offer van Isaak

Volgende vragen/individuele opdrachten kunnen aan de leerlingen voorgelegd worden. Voor antwoorden en uitleg: zie [achtergrondinformatie](#).

Duid in de tekst de passages/verzen aan

- die je tegen de borst stoten
- die je verrassen
- die je niet begrijpt

Wat denk je dat God zijn bedoeling is door aan Abraham te vragen zijn zoon Isaak te offeren?

Wat vind je hiervan?

Wat wordt er bedoeld met "de belofte"?

Hoe is de relatie tussen de vader (Abraham) en zijn zoon (Isaak)? Vind je Abraham een goede vader?

Schrijf het verhaal vanuit het standpunt van Sara.

Zie [impuls 2](#)

3. Gedichten

Lees dit gedicht hardop in de klas. Laat de leerlingen het nog eens in stilte nalezen. Tracht aan de hand van een paar vragen de leerlingen dit gedicht doorgronden.

- Waarover gaat dit gedicht? Wie zijn "wij" in het gedicht?
- Hoe verstaan we het 'botsten' met elkaar? 'Het harde van zijn schedel is hem niet ontgaan'. Is dit dan een pijnlijke botsing geweest? In welke zin kunnen we pijnlijk verstaan?
- Wat wordt er bedoeld met 'afstand'?
- 'Geen hand die om de mijne sloot'. Wilt dit zeggen dat de persoon er alleen voor staat?
- Zie je een evolutie in het gedicht?
- Hoe denk je dat de relatie tussen de twee personen is.

Na het gedicht besproken te hebben, kun je een accent leggen op het vaderbeeld van de leerlingen zelf.

- Kan je jezelf hierin herkennen?
- Hoe zie jij je relatie met je vader?

- Wat zou voor jou de ideale relatie met je vader zijn?

Een andere mogelijkheid is de leerlingen zelf een gedicht laten schrijven. In dit gedicht moeten ze dan proberen op een creatieve wijze uit te drukken wat hun vader voor hen betekent.

Een andere doe-opdracht is de leerlingen een tijdslijn laten maken van hun leven. Op deze tijdslijnen moeten ze dan cruciale momenten of keerpunten aanduiden waar hun vader al dan niet een rol heeft ingespeeld.

Zie [impuls 3](#)

4. Muziek

Bij dit lied kunnen de volgende vragen gesteld worden: Welke gevoelens spreken uit dit lied? Hoe staat de ik-persoon tegenover haar vader? Geef de zinnen aan waaruit dit blijkt. Wat vind je van de laatste strofe? Kan je je dit voorstellen?

Laat eventueel de leerlingen zich creatief uiten bij dit lied met potlood, verf, ... of gebruik andere liederen die in de impuls staan. Door op deze manier te werken, krijgen de leerlingen de kans om zich op een andere manier uit te drukken. Nadien kun je, aan de hand van een korte bespreking van de leerlingen zelf over hun werken, tot een gesprek komen over het onderwerp.

Zie [impuls 4](#)

5. Na de scheiding. Papa bestaat niet meer voor mij.

- Begrijp je de houding van Marie als ze ouder wordt en haar vader niet meer wil zien?
- Vind je dat haar vader hier juist op reageert? Wat zou jij doen in dergelijke situatie?
- Wat vind je van Tamara's houding ten opzichte van haar moeder en vader?
- Wat vind je van de houding van Tamara's moeder en vader ten opzichte van Tamara?
- Hoe zou jij dergelijk conflict oplossen (namelijk dat Tamara zowel haar vader als moeder wilt blijven zien)?
- Vind je om de week verhuizen een goede oplossing? Waarom wel/niet?
- Wat vind je ervan dat Tamara bij haar vader is gaan wonen op haar 16de? Zou jij zo iets ook doen?

Als bijkomende impulsen bij de didactische suggesties, kan je ook het cijfermateriaal gebruiken uit de beginsituatie.

Zie [impuls 5](#)

6. God als vader (Leonardo Boff vs feministische theologie)

Met de leerlingen kan je de discussie aangaan over de rol van de vader in de maatschappij.

"90 procent van de kinderen die van huis weglopen uit een gezin zonder vader; 70 procent van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd door jongeren die thuis geen vader hebben; 85

procent van de jeugd in gevangenissen en 63 procent van de jongeren die zelfmoord plegen, groeit op zonder vader.”

- Ga jij akkoord met deze uitspraak? Denk je dat het ontbreken van de vader hier de oorzaak van is? In hoeverre kunnen wij hem verantwoordelijk stellen voor onze daden?
- Wat is volgens jou de maatschappelijke rol van de vader? Kun je deze vergelijken met de rol van de vader binnen het gezin?
- Is deze vaderrol in het gezin nog steeds dezelfde als vroeger? Hoe zou deze rol voor jou moeten zijn? Voldoet je eigen vader aan die eisen?
- Hoe zie je de onderlinge verhouding tussen moeder en vader?
- Kan de moeder bij het ontbreken van een vaderfiguur de functies van de vader niet overnemen?
- Denk je dat de vaderrol verbonden is aan het beeld van 'God als Vader'?
- Hoe zie jij 'God als Vader'?
- Denk je dat een kind een goed beeld van 'God als Vader' kan opbouwen wanneer hij een goed vader besef heeft? Zou een negatieve relatie met de vader een negatieve invloed hebben op het beeld van 'God de Vader'?
- Hoe sta je tegenover het beeld van 'God de vader'? Wat vind je van het idee 'God de moeder'?
- Wanneer het idee van 'God de moeder' zou heersen, zou dit dan gevolgen hebben voor de maatschappijvorming?

Zie [impuls 6](#)

7. Film 'Shine'

Nabespreking in groepjes van 3 à 4 leerlingen. Daarna een plenum. Een leerling is secretaris en tikt het resultaat van het plenum uit. De leerkracht kopieert en bezorgt de leerlingen het verslag. De samenvatting kan later terug opgenomen worden bij het ontwikkelen van het thema.

Enkele vragen voor de filmbespreking:

- Met welke rol heb je het meest gesympathiseerd en waarom?
- Welke rol riep bij jou de meeste weerstand op en waarom?
- Welke scène riep bij jou de warmste, de meest emotionele en de koudste gevoelens op? Waarom?
- Wat is het diepste verlangen van de vader? Waardoor laat hij zich hierbij beïnvloeden?
- Wat is het diepste verlangen van de zoon? Waardoor laat hij zich hierbij beïnvloeden?
- Heeft David gelijk wanneer hij het huis verlaat? Kon hij dat op een andere manier doen?
- Wat verlangt de professor van David? Waarom?
- Herken jij een soortgelijke situatie bij jezelf of bij anderen? Poog te schetsen en te commentariëren.

De evangelieteksten van *Een vader had twee zonen* of *Marta en Maria* lezen en in groepjes bespreken voordat het thema wordt uitgewerkt.

Een vader had twee zonen

- Wat vindt je van de reactie van de jongste zoon:
 - Bij het verlaten van zijn ouderlijke woning?
 - Bij het proces dat hem doet terugkeren?
- Begrijp je de reactie van de oudste zoon? Leg uit.
- Begrijp je de reactie van de vader:
 - Naar zijn jongste Zoon toe? Leg uit
 - Naar zijn oudste Zoon toe? Leg uit
- Is die situatie voor jou herkenbaar? Leg uit.
- Wat vind je van het verhaal? Leer je er iets uit?

Marta en Maria

- Begrijp je de reactie van Marta? Waarom?
- Vind je dat de reactie van Maria correct is? Leg uit.
- Jezus reageert eigenaardig. Hoe? Wat vindt jij hiervan?
- Waar gaat dit evangelie eigenlijk over?

Zie [impuls 8](#)

Oefening '**Het prikbord**'

1. In het midden van een leeg bord schrijft de leraar de zin 'Wie of wat beïnvloedt mijn keuzes'?
2. In een eerste fase wordt iedere leerling uitgenodigd om daar in stilte en schriftelijk een antwoord op te geven. Gevraagd wordt om zich niet te beperken. Het enige wat gevraagd wordt is geen proza te schrijven maar woorden, bijvoorbeeld: reclame, ouders, lief, school, TV, vriend(in)...
3. De leraar legt voordien alle witte krijtjes klaar. Na een vijftal minuten worden alle leerlingen gevraagd om door mekaar op het bord met een wit krijtje hun lijst leesbaar te noteren, zonder rekening te houden met het feit dat de eigen woorden door andere leerlingen al genoteerd zijn of worden. De leraar legt voordien alleen witte krijtjes klaar.
4. De leraar leest rustig alle woorden en wijst al op eventuele dubbels. Daarna haalt hij de witte krijtjes weg en legt alleen groen krijt (groen zoals het verkeerslicht: je mag door). Aan de leerlingen wordt nu gevraagd om die woorden te onderstrepen (éénmaal per leerling!) die niet van hem/haar komen en waarmee hij/zij akkoord is. Sommige woorden kunnen dus niet onderstreept worden in het groen en andere misschien meerdere malen.
5. De leraar leest de groen onderstreepte woorden voor. Daarna legt hij uitsluitend rood krijt (rood zoals het verkeerslicht: stop, je mag niet door). De leerlingen worden nu uitgenodigd om de woorden waar men niet akkoord mee is in het rood te onderstrepen (éénmaal per leerling!). Naast de woorden die hij niet begrijpt zet hij een rood vraagteken.
6. De leraar leest nu de rood onderstreepte woorden voor. Het eventuele vraagteken naast een woord wordt uitgelegd door de leerling die het woord op het bord geschreven heeft.
7. De klas kan nu luidop reageren. Dit leidt meestal tot een geanimeerd klassengesprek, ook al omdat IEDEREEN eraan heeft meegedaan, ook de stille of schuchtere leerling.

Enkele opmerkingen:

- Op het einde krijgt men een soort van klasfoto rond het aangebrachte thema. Bij het behandelen van bovenvermeld thema is een korte inleiding aangewezen.
- Deze oefening gebeurt liefst in stilte, alhoewel er een zekere spanning hangt en de leerlingen die oefening graag en veelal met de glimlach doen. Het helpt als er ontspannen muziek gedraaid wordt (vb. een 'lichte' Mozart). Voordien wordt er door de leraar voordien sterk op aangedrongen op het feit dat men geen reactie geeft op elkaar.
- Deze oefening vraagt de nodige tijd. Een heel klasuur! De leraar kan desgewenst op het einde aan een leerling vragen om het bord over te schrijven. Zo kan hij/zij tijdens de verdere behandeling van het thema er regelmatig op terugkomen.
- Tot slot: dit is een oefening die men niet teveel moet herhalen, maximum eenmaal per trimester maar die wel kan gebruikt worden in alle graden van zowel het ASO, TSO/KSO als BSO.